

Przemysław Paweł Grzybowski
Katarzyna Marszałek

W naszym Domu...

Bydgoski Zespół Placówek
Opiekuńczo-Wychowawczych
w kronikach i albumach

Tom 2

impuls

Bydgoszcz
w
Bydgoszczy

W naszym
Domu...

Przemysław Paweł Grzybowski
Katarzyna Marszałek

W naszym Domu...

Bydgoski Zespół Placówek
Opiekuńczo-Wychowawczych
w kronikach i albumach

Tom 2

© Copyright by Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych,
Bydgoszcz 2017

Recenzent:

prof. nadzw. dr hab. Teresa Sołtysiak (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego)

Redakcja wydawnicza:

Michał Chmiel

Opracowanie typograficzne i projekt okładki:

Anna Bugaj-Janczarska

Opracowanie do użytku wewnętrznego Bydgoskiego Zespołu Placówek
Opiekuńczo-Wychowawczych

Zadanie publiczne jest współfinansowane
ze środków otrzymanych od Miasta Bydgoszcz

Niniejsza publikacja może być kopiowana i rozpowszechniana, zarówno
w całości, jak i w fragmentach, w celach niekomercyjnych, na zasadach
licencji Creative Commons - zawsze z podaniem źródła

ISBN 978-83-8095-289-8

Oficyna Wydawnicza „Impuls”

30-619 Kraków, ul. Turniejowa 59/5

tel./fax: (12) 422 41 80, 422 59 47, 506 624 220

www.impulsoficyna.com.pl, e-mail: impuls@impulsoficyna.com.pl

Wydanie I, Kraków 2017

Spis treści

Wprowadzenie	7
Część pierwsza	
Z kronikarskich zapisków	9
Część druga	
Działalność byłych i obecnych placówek Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych na fotografiach zamieszczonych w kronikach i albumach	53
Sierociniec sióstr miłosierdzia (1923-1940)	54
Dom dzieci i młodzieży (1945-1978)	65
Pogotowie opiekuńcze (1978-2006)	90
Dom małych dzieci (1945-2006)	115
Zespół placówek opiekuńczo-wychowawczych (2006 do dziś)	130
Hostel (2012-2013)	147
Część trzecia	
Działalność byłych i obecnych placówek Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych na fotografiach nadesłanych przez wychowanków i pracowników	149
Część czwarta	
Pracownicy i wychowankowie na fotografiach z archiwum Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych	167
Część piąta	
Budynki Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych na współczesnych fotografiach	187

Noty o autorach	199	
Bibliografia	201	
Wykaz i źródła fotografii	203	
Aneks		
Załącznik 1		
<i>Regulamin Bydgoskiego Zespołu Placówek</i>		
<i>Opiekuńczo-Wychowawczych</i>		247
Załącznik 2		
<i>Wybrane prace licencjackie i magisterskie dotyczące</i>		
<i>działalności Bydgoskiego Zespołu Placówek</i>		
<i>Opiekuńczo-Wychowawczych</i>		267

Wprowadzenie

Obchody jubileuszu to wyjątkowa okazja do spotkań dawnych i obecnych pracowników, wychowanków, przyjaciół oraz sponsorów. To czas dzielenia się wspomnieniami, powracania do kronik poszczególnych instytucji, wspólnego oglądania fotografii i refleksji nad przeszłością, teraźniejszością oraz perspektywami. W ciągu tych wielu dziesiątek lat charakterystyczne były nazwy poszczególnych bydgoskich placówek: sierociniec, ochronka, dom dziecka, państwowy dom młodzieży, dom małego dziecka, pogotowie opiekuńcze, czy obecna nazwa grupująca je wszystkie – Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych (BZPOW).

Z okazji jubileuszu zostało wydane drukiem i w wersji elektronicznej unikalne opracowanie autorstwa Katarzyny Marszałek i Przemysława P. Grzybowskiego z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego pod tytułem *W naszym Domu... Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych wczoraj i dziś* (Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2017). BZPOW przedstawiono w tym opracowaniu przede wszystkim na tle działalności dwóch placówek

opiekuńczo-wychowawczych: domu przy ul. Traugutta 5 z jego 110-letnią historią oraz domu przy ul. Stolarskiej 2 z jego historią „zaledwie” 60-letnią.

Tytuł jubileuszowej książki wziął się stąd, że określenie „**nasz Dom**” powtarzało się najczęściej we wspomnieniach i kronikach dotyczących poszczególnych placówek wchodzących dziś w skład BZPOW. W ten sposób zarówno pracownicy, jak i wychowankowie wyrażają się o miejscu, w którym przyszło im spędzić niekiedy wiele lat życia. Zapraszam więc Państwa do zapoznania się z historią naszego Domu – niewątpliwie jednego z najniezwykleszych Domów w Bydgoszczy. W niniejszym tomie jest to historia ukazana w obrazach.

Byli wychowankowie i pracownicy placówek przesłali nam setki zdjęć, z których niestety nie wszystkie znalazły się w wydawnictwie (m.in. wskutek ograniczeń prawnych dotyczących publikowania wizerunku bez zgody zainteresowanych). To jednocześnie zdjęcia radosne i smutne, pozowane i takie, na których uchwycone zostały różne ważne oraz mniej istotne wydarzenia, spotkania, sytuacje. Najstarsze fotografie możemy jednak upublicznić i czynimy to z wielką radością. Natomiast nowsze mieliśmy okazję zebrać, skatalogować i zachować w archiwum BZPOW jako materiały do wewnętrznego użytku Zespołu oraz dziennikarzy i naukowców zainteresowanych jego historią.

W naszym Domu... Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w kronikach i albumach to „fotograficzny suplement” do wspomnianej wyżej książki jubileuszowej. Czytelnik znajdzie w nim fragmenty kronik placówek, w których opisano codzienne życie ich mieszkańców, ilustrując relacje fotografiami i rysunkami, a także bogatą kolekcję fotografii pochodzących z archiwum BZPOW i nadesłanych przez uczestników jubileuszowych uroczystości. W Aneksie autorzy zamieścili też służący nam w ostatnich latach Regulamin BZPOW oraz wykaz prac licencjackich i magisterskich, w których z perspektywy młodych badaczy zostały przedstawione wybrane obszary rzeczywistości poszczególnych placówek. Mam nadzieję, że taka forma opracowania spotka się z życzliwym przyjęciem Czytelników.

Działalność BZPOW oraz rozwój wychowanków i podopiecznych nie byłyby możliwe bez wsparcia władz Bydgoszczy: kolejnych prezydentów, radnych, pracowników różnych miejskich instytucji... Za to wsparcie, pomoc i wyrozumiałość serdecznie dziękujemy.

Wierzę, że obchody obecnego jubileuszu zaowocują kolejnymi wspomnieniami, historiami do spisania, pomysłami do zrealizowania i przy kolejnej okazji będziemy mogli się nimi z Państwem podzielić. Teraz zaś zapraszam do zapoznania się z dalszym ciągiem opowieści o naszym Domu.

Krzysztof Jankowski

Część pierwsza

Z kronikarskich zapisków

W tej części zostały zawarte wypisy z kronik i albumów prowadzonych po II wojnie światowej przez pracowników i wychowanków kolejnych instytucji wchodzących w skład obecnego BZPOW. Niestety nie zachowały się kroniki z lat 1905–1949. Możliwe jednak, że czekają dopiero na odnalezienie, a członkom zespołu gromadzącym materiały do niniejszej książki po prostu nie udało się do nich dotrzeć.

Aby ułatwić Czytelnikowi zapoznawanie się z kolejnymi wpisami, uporządkowaliśmy je w układzie chronologicznym – od najstarszych pochodzących z kronik pisanych i ilustrowanych ręcznie, po fragmenty z obecnej strony internetowej BZPOW. W większości przypadków zachowaliśmy oryginalny styl wypowiedzi, poprawiając tylko najbardziej rażące błędy pisowni (np. ortograficzne i literowe). Przeredagowaliśmy też formę niektórych wypisów celem uniknięcia licznych powtórzeń dat i danych adresowych placówek, co nużyłoby Czytelnika – zabieg ten nie ma jednak wpływu na istotną treść przytaczanych notatek.

Trudność z lekturą cytowanych tu we fragmentach kronik i albumów polega na tym, że przeważająca większość z nich nie była prowadzona na bieżąco. W zamieszczonych w nich zapiskach znajdują się luki, a wiele dopisywano po pewnym czasie od wydarzenia, którego dotyczyły. Nawet wklejone do niektórych kronik wycinki prasowe niewiele pomagają, ponieważ nie opatrzone ich informacjami, z której gazety pochodzą i kiedy się ukazały (na niektórych stronach jest kilka wycinków z różnych czasopism i okresów – nie wszystkie udało nam się zidentyfikować). Wskutek tego brakuje wielu dat, kolejność niektórych wydarzeń została przestawiona przez kronikarzy, czasem wątpliwość dotyczy nawet roku! W wielu przypadkach można się zorientować, że kronikarze na jakiś czas zaniechali swej pracy (być może odeszli z placówki?) i powrócili do kroniki po wielu miesiącach, albo ich obowiązki przejęły inne osoby. Czasem zaniechanie prowadzenia kroniki było decyzją kronikarzy¹.

Właściwie tylko w przypadku pierwszej kroniki placówki przy ul. Traugutta² udało się ustalić jej autora. W kronice znajduje się inicjał imienia i nazwisko kronikarza B. Pawlickiego, przewodniczącego sekcji kronikarskiej w Państwowym Domu Dziecka i Państwowym Domu Młodzieży. Pozostali nie podpisali się. Na stronie tytułowej tejże kroniki, w miejscu z napisem „Opracował B. Pawlicki”, widnieje jaśniejszy ślad po plastrze lub taśmie klejącej. Prawdopodobnie ktoś nakleił kartkę z nazwiskiem kolejnego kronikarza, lecz odpadła i zaginęła. Najbardziej aktywnymi wychowankami, które chętnie podejmowały się w Domu wszelkich prac plastycznych, były wówczas uczennice technikum plastycznego Zosia Czechowska, Irka Markowska i Stasia Ślusarkiewicz. Jest więc prawie pewne, że to one wykonywały ilustracje w kronikach³.

Interesującym dokumentem jest *Księga Pamiątkowa P. D. M. w Bydgoszczy* – rękopis powstały najpóźniej w 1962 r.⁴ Jest to przepisana w obszernych fragmentach wersja pierwszej powojennej *Kroniki P. D. Dz. w Bydgoszczy* opracowanej przez B. Pawlickiego⁵. Porównując charakter pisma można

¹ Tak było w przypadku kroniki Hostelu współcześnie wchodzącego w skład BZPOW. Zob. *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Kronika Hostelu*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz lata 2012–2013. Z informacji uzyskanej od pracującej tam Pani Magdaleny Grzybowskiej wynika, że początkowo podopieczne Hostelu chciały kontynuować kronikę Bydgoskiego Centrum Wsparcia Rodziny. Kilka młodych mam będących byłymi wychowankami BZPOW zadeklarowało chęć ich pisania – niestety ich zapał nie trwał długo. Kolejne panie nie były już zainteresowane tą formą wypowiedzi i kronika została porzucona.

² Zob. B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1950–1964.

³ Informacja ustna od wychowanki Domu Pani Małgorzaty Łopatko uzyskana 6 kwietnia 2017 w Bydgoszczy.

⁴ *Księga Pamiątkowa P. D. M. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1962 (?).

⁵ B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, dz. cyt.

stwierdzić, że B. Pawlicki lub ktoś z działającego w Domu kółka kronikarskiego wykonał bardziej staranną wersję kroniki, ozdobił ją bogatszymi ilustracjami i przeredagował teksty. Niektóre wpisy w *Księdze* zawierają informacje, których nie było w *Kronice*. Pozwala to przypuszczać, że kronikarz pamiętał czasy, o których pisał, względnie konsultował się z osobami, które je pamiętają i uzupełnił relacje o dodatkowe informacje.

Zastanawiający jest fakt, że mimo porównywalnej zawartości w tytule każdego ze źródeł występuje inny skrót nazwy placówki – wcześniejsza wersja to P. D. Dz., późniejsza P. D. M. Księga jest niedokończona, widnieją w niej wpisy z pozostawionymi miejscami na ilustracje (ostatni czarnobiały szkic dotyczy pożegnania 1954 r.). Umieszczony na ostatniej stronie dopisek sugeruje, że ostatni wpis został dokonany w 1962 r., jednak można się zorientować, porównując wpisy w obu źródłach, że ostatni zawarty w *Księdze* jest kompilacją wpisów z 1961 r. z *Kroniki*. Być może więc dopisek na ostatniej stronie sugeruje, że *Księga* została zakupiona lub wykonana w 1962 r. Może ktoś zaczął pisać „nową” kronikę dla instytucji o zmienionej nazwie (Państwowy Dom Dziecka przemianowano na Państwowy Dom Młodzieży)? Może też postanowiono wykonać nową wersję kroniki w celu pokazywania gościom i prezentowania podczas oficjalnych uroczystości, a tym samym uchronienia od zniszczenia tej starej już sfatygowanej – zwłaszcza, że niektóre jej strony zostały porysowane kredką i ołówkiem przez dziecko.

Interesującym dokumentem jest także *Złota księga* z 1960 r.⁶ To prawdopodobnie kronika jednej z sekcji wychowanków działającej w Państwowym Domu Dziecka i później w Państwowym Domu Młodzieży. *Złota księga* została założona prawdopodobnie tylko na potrzeby relacji z opisanego w niej szczegółowo obozu wędrownego wychowanków P. D. M. w Pieninach od 24 czerwca do 4 sierpnia 1960 r. Była ona prowadzona równoległe do *Księgi Pamiątkowej P. D. M. w Bydgoszczy*⁷ lub powstała później. *Złota księga* jest niedokończona, niektóre fotografie nieprzyklejone, wpisy coraz krótsze i brakuje podpisu kronikarza – chociaż porównując ją z *Księgą Pamiątkową*, można stwierdzić, że autorem niektórych wpisów jest wspomniany B. Pawlicki.

Pani Katarzyna Szczepańska – pielęgniarka pracująca w Domu Małego Dziecka przy ul. Stolarskiej od 1967 r., w wywiadzie udzielonym dziennikarce Expressu Bydgoskiego stwierdziła m.in.: „*Kiedyś dom dziecka to był wstydliwy problem. (...) O problemie sieroctwa nie mówiło się publicznie. Nie wolno było prowadzić kronik, robić zdjęć dzieci, domu i pracowników*”⁸. Uwaga ta zapewne częściowo tłumaczy, dlaczego w pewnych okresach w kronikach

⁶ Zob. *Złota księga*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1960.

⁷ Zob. B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, dz. cyt.

⁸ Za: E. Adamska-Drgas: *Państwowe dzieci*, „Express Bydgoski” 2001, nr 199, s. 7.

brakowało wpisów. Być może były prowadzone po kryjomu bądź uzupełniane w czasach, gdy zakaz już nie obowiązywał.

Kroniki, których treść została poddana analizie na potrzeby niniejszej książki, zawierają mnóstwo typowych dla takich opracowań powtarzających się systematycznie wpisów dotyczących obchodów świąt (np. Bożego Narodzenia, Wielkanocy, Dnia Nauczyciela), rozpoczęcia i zakończenia roku szkolnego, imprez andrzejkowych, noworocznych, sportowych, wycieczek, wyjść do kina i teatru, itp. W pierwszych kronikach zostały wielokrotnie wspomniane uroczystości z okazji imienin kierownika Leona Stobrawy czy obchodów rocznicy Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej, które ze zrozumiałych względów nie występują w kronikach późniejszych.

Dlatego też, aby nie nużyć Czytelnika powtarzającymi się treściami, dokonaliśmy selekcji wpisów. Z jednej strony dotyczą wydarzeń tych najbardziej popularnych – aby ukazać typowe elementy życia placówki. Z drugiej zaś tych wyjątkowych, np. remontów placówek i odwiedzin niezwykle gości – aby ułatwić Czytelnikowi śledzenie rozwoju placówki oraz przeżywanie wraz z jej pracownikami i mieszkańcami naprawdę szczególnych chwil.

pierwszy wpis w powojennej kronice

„W roku 1905 zostaje ufundowany przez Doktora Dietza gmach przy ulicy Traugutta, który następnie zostaje przekazany Zarządowi Miejskiemu celem utworzenia domu dla sierot. Do domu przyjmowane były dzieci bez różnicy narodowości i wyznania. Dom oddany pod opiekę Zarządowi Miejskiemu zostaje następnie przekazany siostrom zakonnym. Do 1939 r. stan wychowanków wahał się od 40-60. Przebywały w nim sieroty i półsieroty oraz dzieci opuszczone. Podczas okupacji tak dzieci jak i siostry były wydalone z domu, a miejsce zajęły organizacje młodzieży niemieckiej (Hitler Jugend).

Po wyzwoleniu w 1945 r. do domu dostają się dzieci niemieckie opuszczone przez rodziców, którzy uciekli do Niemiec pozostawiając dzieci na pastwę losu. I właśnie sprawą dzieci osieroconych działaniami wojennymi, pozbawionych opieki rodzicielskiej i dachu nad głową zajęła się Polska Ludowa. W walce z trudnościami administracyjnymi i gospodarczymi, stopniowo organizuje się życie w Domu Dziecka pod kierownictwem J. Bartkowiaka, oraz ofiarnej pracy personelu. Pod koniec 45 roku dzieci ponemieckie zostają przekazane do Państwowego Domu Dziecka w Świeciu, skąd zostają wysłane do Niemiec.

W roku 1946 w Miejskim Domu Dziecka przebywa około 100 wychowanków polskich z całej Polski, kierownictwo obejmuje L. Stobrawa. Stopa życiowa z każdym dniem się polepsza. Sprawa została zorganizowana, dom przybiera inne oblicze. W r. 1949 dzieci z przedszkola i klas niższych zostały rozdzielone po innych zakładach. W roku szkolnym 1949/50 większa część młodzieży to uczniowie szkół średnich i zawodowych lub ogólnokształcących. Powstaje samorząd, który na pewnych odcinkach kieruje pracą i działalnością wychowanków. Wakacje spędzone na wczasach, lub praktykach szybko minęły⁹.

listopad 1950

„Rok szkolny 1950/51 zwołał wszystkich do domu. Reorganizacja domu sprawiła, że dzieci do lat 14 zostały przekazane do Domu Dziecka w Grudziądzu. Większa część przybyłej młodzieży to kandydaci do szkół zawodowych i technicznych, 75% młodzieży szkół średnich, 25% – szkoła podstawowa. Stan młodzieży z dniem 1.XI.50 r. był następujący:

chłopców 53

dziewczynek 27

razem 80

Zorganizowanych w ZHP 95%

w ZMP 40%¹⁰.

grudzień 1950

„Otrzymaliśmy aparat radiowy z Wydziału Oświaty. Kierownictwo zakupiło adapter, oraz płyty co umożliwiło nam urządzenie wieczorków tanecznych¹¹.

czerwiec 1951

„Nawiązaliśmy kontakt z PDM «Młody Las» Toruń, z którym rozegraliśmy dwa mecze siatkówki, zakończone stosunkiem 9:5 dla naszego zakładu. W dniu 26.VI. delegacja naszego domu gościła w «Młodym Lesie». Na drugi dzień odbyła się akademie i zabawa w związku z zakończeniem roku szkolnego, zaprosiliśmy delegacje «Młodego Lasu»¹².

kwiecień 1954

⁹ B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, dz. cyt.

¹⁰ Tamże.

¹¹ *Księga Pamiątkowa P. D. M. w Bydgoszczy*, dz. cyt. Ten wpis jest wyjątkowo interesujący, a wykorzystywane w nim słownictwo może sugerować, że powstał w latach 60. W okresie powojennym mówiło się raczej o gramofonie, a nie adapterze. Określenie „adapter” upowszechniło się w Polsce dopiero w latach 60. wraz z nową falą muzyki rozrywkowej i popularnością tzw. pocztówek dźwiękowych. Wszystkie przypisy pochodzą od autorów – P.P.G. i K.M.

¹² B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, dz. cyt.

„Obchodziliśmy imieniny p. Kierownika. Na cześć II zjazdu Partii podjęliśmy zobowiązania.

- 1) zmniejszenie stopni niedostatecznych
- 2) roztoczyć opiekę nad sprzętem domowym, oszczędność odzieży
- 3) współzawodnictwo między sypialniami w grupie IV
- 4) zrobienie gazetki o życiu zakładowym, przez uczniów szkoły plastycznej”¹³.

24 czerwca 1954

„Sekcja imprezowa dała występ w Domu Oficera przy Alei 1 Maja. Tego dnia także zostały rozegrane mecze z bardzo silnym przeciwnikiem, a mianowicie «Lotnikiem WKS». Gra stała na wysokim poziomie, pomimo to dom nasz poniósł porażkę. Lecz zawodnicy zakładowi bardzo się cieszyli, że mogli grać z tak poważnym przeciwnikiem”¹⁴.

początek roku szkolnego 1954

„W pierwszych dniach widać było zadowolone twarze młodzieży. W dużej, pięknej świetlicy odbywają się lekcje, na których czuwają wychowawcy. Niektóre sekcje zaczęły już swoje prace. W godzinach wieczornych słychać dźwięki instrumentu, to uczennica liceum świetlicowego, przygotowuje tańce na zbliżającą się uroczystość. Sekcja ta ma już poważne osiągnięcia, gromadzi ona również wielbicieli żywego słowa.

W innej sali można zobaczyć uczniów szkoły artystycznej wykonujących gazetkę czy dekorację. W świetlicy widać młodzież przygotowującą się na zajęcia szkolne. Drudzy szukają zaspokojenia na boisku. Sekcja sportowa zorganizowała już kilka meczy siatkówki i koszykówkę a także w tenisa stołowego i szachy.

Kulturalny wypoczynek młodzież znajduje w bibliotece. Na życie kulturalne składają się gry świetlicowe, pogadanki na różne tematy, tygodniowe prasówki. Sekcja kulturalno-oświatowa organizowała masowe pójście na seanse, odczyty oraz środy literackie”¹⁵.

1955

„Codziennie w domu naszym odbywają się apele poranne, na których komisja wybrana z wychowanków, oraz pod nadzorem kierownika i higienistki, sprawdzają czystość i porządku w sypialniach.

¹³ B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, dz. cyt.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże.

Oprócz apele porannych co wieczór o godzinie 21.00 odbywają się apele wieczorne, mające na celu podsumowanie wypadków ciągu dnia na terenie domu, a także na świecie”¹⁶.

14 stycznia 1955

„Zwołano zebranie celem wyboru nowego zarządu. (...) W wyniku głosowania wybraliśmy kandydatów których darzyliśmy zaufaniem. W wyniku głosowania tajnego największą ilość głosów uzyskali i podzielili się między sobą funkcjami następujący wychowankowie:

Każmierczak - przewodniczący

Fornal Jerzy - wiceprzewodniczący

Gudowicz - sekretarka

Łopatko - wolny członek zarządu.

Głosowano na sekcyjnych i wybrano następujących kandydatów:

Dubieniecki - sekcja gospodarcza

Bortowski - sekcja kulturalno-oświatowa

Nawrocka - sekcja biblioteczna

Zgoda - kółko redakcyjne

Pawlicki - kółko kronikarskie

Orlicki - sekcja nauki

Hamling - kółko samopomocy kol.

Jodko - kółko fotograficzne

Wallner - kółko miczurinowskie¹⁷

Szudrowicz - sekcji sportowej”¹⁸.

19 kwietnia 1955

„19 kwietnia przypadają imieniny naszego Kochanego Kierownika ob. Leona Stobrawy. Młodzież przygotowała podarunki oraz deklamacje. Pan

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Kółka miczurinowskie - koła samokształcenia w spółdzielniach rolniczych, a przy placówkach opiekuńczo-wychowawczych kółka zainteresowań dla dzieci i młodzieży. Ich celem było rozwijanie zainteresowania pracą na roli, propagowanie nowoczesnych metod uprawy i hodowli stosowanych w Związku Radzieckim, podnoszenie wiedzy rolniczej członków oraz pogłębianie przyjaźni polsko-radzieckiej poprzez wymianę doświadczeń. Ich patronem był Iwan Władimirowicz Miczurin (1855-1935) - rosyjski i radziecki sadownik, hodowca, pionier rolnictwa eksperymentalnego. Członkowie kółek m.in. zakładali i uprawiali ogródki eksperymentalne, opiekowali się roślinami doniczkowymi, hodowali zwierzęta itp. Szerzej na ten temat zob. R. Miazek: *Audycje dla Wsi w 90. Polskiego Radia - kontekst kulturowy i polityczny*, <http://rme.cbr.net.pl/index.php/archiwum-rme/347-lipiec-sierpiec-nr-68/z-kart-historii> [dostęp: 9.04.2017].

¹⁸ B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, dz. cyt.

kierownik wspólnie z nami cieszył się, dzień ten był dla nas wszystkich bardzo wesoły”¹⁹.

1958

„Mijają lata. Dom nasz stał się domem rodzinnym. Jesteśmy tutaj wszyscy braćmi. Życie układa się bardzo pomyślnie. W r. 1957 były pod koniec maleńkie zgrzyty z powodu tego, że niektórzy nie otrzymali promocji lecz wszystko zostało nadrobione. W wakacjach 1958 r. spędziliśmy przyjemne dni na obozie wędrownym nad morzem”²⁰.

1960

„Zima w tym roku była ostra, ale wychowankowie nie zrażali się tym i czas wolny spędzali na lodowiskach i sankach. Sekcje po okresie przerwy spowodowanej feriami powróciły do swych normalnych zajęć. Najbardziej aktywną w tym okresie sekcją jest zespół kulturalno-oświatowy, który przygotowuje program na «Nowy Rok». Pod koniec miesiąca zostaje wybrany nowy zarząd a przewodniczącym zostaje wybrany Przybył, który od początku sumiennie zabiera się do pracy”²¹.

16 czerwca 1960

„Odbyło się uroczyste zakończenie roku szkolnego 1959/1960. Żegnaliśmy odchodzących wychowanków z naszego domu. Następnie my pozostali wychowankowie wręczaliśmy im wiązanki kwiatów. Z kolei oni żegnali kierownictwo, dziękowali za wszystko co zdobyli w tym domu.

Koleżanka Cholewińska w ostatnich słowach swego «przemówienia» powiedziała, że dom ten był jej domem rodzinnym. Po bogatym programie artystycznym odbyła się zabawa taneczna”²².

czerwiec 1960

„24.VI. Dzisiejszy dzień jest dniem radości. Cieszymy się, że otrzymaliśmy promocję do następnej klasy i że wyjeżdżamy na obóz wędrowny w Pieniny. Kierownikiem naszego obozu jest Pan Bączkowski, Zastępcą Pan Stępień. (...)

25.VI. Jesteśmy już w pociągu. Siedzimy wygodnie w przedziałach zarezerwowanych dla naszego obozu. Panuje wesoły nastrój. Wszyscy mówią na raz, dużo się śmieją. Mało mnie to interesuje. Prześladowuje mnie jedna, jedyna myśl. Czy wywiążę się dobrze ze swej funkcji kronikarza. Pocieszam się tym, że jutro już nie zbudzi mnie Pani Rakoczy, że nie będę musiał iść do szkoły.

¹⁹ B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, dz. cyt.

²⁰ Tamże.

²¹ Tamże.

²² Tamże.

O ile zasnę, to zbudzę się w nieznanym mi okolicach. Śniadanie do naszego przedziału przyniósł nam na dużej pokrywie od 40 l. gara kol. Chrobociński. Składało się ono z chleba, masła i wędliny. Bardzo nam smakowało. (...)

29.VI. Niektórzy koledzy ostatnio zgubili miarę w jedzeniu. Na śniadanie jedli po 10 i więcej kawałków chleba. Mówiliśmy, że dostaliśmy tasiemce pionierskie. Na Franka, który miał największy apetyt, zaczęliśmy wołać po prostu tasiemiec. Nazwa się przyjęła i do końca pozostał tasiemcem²³.

wrzesień/październik 1960

„Dnia 24 b.m. dom nasz poszedł do cyrku «Arena». Program wykonany przez artystów bardzo podobał się naszym wychowankom. W dniu 3.10. odbyła się tradycyjna zabawa zapoznawcza poprzedzona programem artystycznym. 11 b.m. odbyło się zebranie ogólne na którym grupa I i IV zademonstrowała program jak należy się zachować przy stole. W dniu 26 dom nasz był na filmie «Krzyżacy» który bardzo podobał się młodzieży. Przez parę dni dyskutowano na temat filmu w grupach. 28 kierownictwo naszego domu zakupiło telewizor²⁴.

styczeń 1961

„23.I. Dom nasz był do południa na filmie produkcji meksykańskiej «Maria Candellaria». 29.I. Byliśmy w Teatrze Ziemi Pomorskiej na pięknym balecie «Dziadek do orzechów»²⁵.

luty 1962

„Zima w tym roku była nadspodziewanie ostra. Mieliśmy dużo kłopotu z epidemią grypy, która dostała się także na nasz teren. Chorowało 40% młodzieży. Wymagało to dużej staranności i opieki ze strony naszych higienistek i lekarza. Zlikwidowano także w tym okresie seanse telewizyjne, aby zapobiec rozpanoszeniu się choroby²⁶.

początek kwietnia 1962

„Wielkimi krokami zbliża się do nas III okres. Każdy z nas sumiennie zabiera się do nauki, aby na ten okres wypaść nie najgorzej i spokojnie jechać na ferie świąteczne. Ustalono bowiem, że uczniowie z trzema i więcej niedostatecznymi do domów na ferie nie pojadą, lecz zostaną i będą się uczyć, aby w jak najszybszym czasie poprawić dwójki²⁷.

²³ *Złota księga*, dz. cyt..

²⁴ B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, dz. cyt.

²⁵ Tamże.

²⁶ Tamże.

²⁷ Tamże.

wrzesień 1962

„Przybyła nowa pani wychowawczyni do gr. III. Mamy sporo pracy, urządzamy sobie swoje pokoiki, aby nam było w nich dobrze i przytulnie. Pan wychowawca Słupiński daje nam kwiaty w doniczkach, mamy się nimi opiekować”²⁸.

1964

„Realizujemy zobowiązania ku czci 20-lecia Polski Ludowej. W tym celu wychowawcy organizują zebrania grupowe na których mobilizują nas do wzmożonego wysiłku w nauce”²⁹.

lutym 1964 (fragmenty scenariusza przedstawienia wystawianego przez wychowanków podczas zabawy karnawałowej)

„Wróżka: – Słyszałam całą waszą rozmowę. Martwi mnie los tych biednych dzieci. Biednych z powodu ich własnej głupoty, ale postaram się za pomocą moich czarów zmienić ich postępowanie. Pragnę i rozkazuję, aby młodzież tego domu była pracowita jak mrówki, aby uczyła się pilnie, aby swoją mądrością dorównała greckiemu filozofowi Sokratesowi. Aby cudza własność była dla niej świętością. Rozkazy Kierownika domu, wychowawców i całego personelu były przyjemnością. Aby zgoda i wzajemna harmonia panowały między mieszkańcami tego domu. Niech gołąb Pokoju będzie symbolem tego po wsze czasy. A teraz w imieniu kilkunastu nicponi i reszty wychowanków przepraszam i składam podziękowanie drogiemu panu Kierownikowi, który nadszarpnięte zdrowie pojechał leczyć. Życzenia te wysyłam za pomocą mej mocy czarodziejskiej tam gdzie w tej chwili przebywa”³⁰.

marzec 1964

„Wysłuchaliśmy ciekawej prelekcji przedstawiciela Komendy Miejskiej Milicji Obywatelskiej, który naświetlił nam życie swoje w Polsce Kapitalistycznej, które spędził w tym domu. Jakże ciężkie i trudne miał on życie w owych czasach. Jakże kontrastowe jest obecne nasze życie w tym samym domu. Na koniec apelował do nas, abyśmy docenili warunki jakie mamy i chociaż w części odwdzięczyli się Polsce Ludowej za to. Poprzez właściwy stosunek do nauki, poszanowanie mienia społecznego i cudzej własności”³¹.

²⁸ B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, dz. cyt.

²⁹ Tamże.

³⁰ Tamże. Kierownik L. Stobrawa przebywał w tym czasie na wczasach zdrowotnych w Ciechocinku.

³¹ B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, dz. cyt.

maj 1964

„Remonty w naszym domu dobiegają do końca. Każdy z nas w wolnych chwilach od nauki porządkuje po pracach malarzy. Dom staje się z dnia na dzień coraz piękniejszy. Cieszymy się bardzo z łąźni, gdyż będziemy mieć zawsze ciepłą wodę”³².

Pierwszy wpis w kronice z 1972 r.

„Ponieważ kronika Domu od 1962 roku nie była prowadzona, spróbujemy odtworzyć ważniejsze wydarzenia na przestrzeni ostatnich 10 lat”³³.

czerwiec 1967 (?)

„W roku szkolnym 1966/67 zostało usamodzielnionych 28 wychowanków: Bąk Jerzy, Kither Danuta, Nowak Seweryna, Rosik Antoni, Musiał Eugeniusz, Izbaner Jadwiga, Radosz Arkadiusz, Żuryń Henryk, Byczkowski Marian, Faryńska Barbara, Głowacki Jerzy, Kornatowska Mieczysława, Janowicz Anna i Andrzej, Kalinowski Jan, Szczublewska Grażyna, Kramkowski Andrzej, Kozińska Alicja, Kufel Michał, Kwiatkowski Roman, Modzelewski Piotr, Niedbalski Stefan, Paweła Władysława, Stachowska Anna, Tuszyński Henryk, Wysoczańska Anna i ListECKI Jan.

Był to również rok, w którym rozpoczęła się piękna akcja fundowania książeczek mieszkaniowych przez Zakłady Pracy dla wychowanków Państwowego Domu Dziecka. W roku tym 29 wychowanków otrzymało książeczki z pierwszymi wkładami. Z pośród usamodzielnionych 9 wychowanków otrzymało książeczki mieszkaniowe”³⁴.

czerwiec 1968 (?)

„W roku szkolnym 1967/68 zostało usamodzielnionych 19 wychowanków (...). Spośród usamodzielnionych, 9 wychowanków otrzymało książeczki mieszkaniowe i rozpoczęło pracę w zakładach pracy, które ufundowały im te książeczki. W tymże roku Dyrekcja naszego Domu zwróciła się po raz pierwszy do prezydium MRN³⁵ wydziału ds. lokalowych o przyznanie mieszkań dla usamodzielnionych wychowanków. Prośba nasza została załatwiona pozytywnie

³² Tamże.

³³ *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy. PDM P. D. Dz.*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1972-1973. Kronikarze mylą się, ponieważ pierwsza kronika została doprowadzona do maja 1964 roku. Być może jednak ten dokument nie był im znany, a uzyskana ustnie informacja błędna. Być może także wspomniany wyżej zakaz prowadzenia kronik i robienia zdjęć tłumaczy zarówno brak kontynuacji kroniki, jak i zaginięcie lub ukrycie jej pierwszego tomu przed kolejnymi kronikarzami.

³⁴ *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy. PDM P. D. Dz.*, dz. cyt.

³⁵ Miejska Rada Narodowa.

i 19 wychowanków otrzymało decyzje o przyznaniu mieszkań, a w parę miesięcy potem – pierwsze mieszkania. Radość była ogromna”³⁶.

1968

„W tym roku na terenie naszego Domu powstało koło ZMS³⁷ liczące 35 członków, którego opiekunem był Pan Tadeusz Choroszy. Dnia 13 listopada koło zorganizowało wieczornicę poświęconą 50 rocznicy odzyskania niepodległości Polski. Podczas wieczornicy odbył się finał konkursu-quizu pt. «Mexico-68». Koło to zorganizowało również «młodzieżowy bal karnawałowy» z wieloma konkursami”³⁸.

10 lutego 1969

„Odbyło się uroczyste przyrzeczenie harcerskie, które odebrał Komendant Hufca ZHP. Przyrzeczenie składali harcerze i harcerki Młodzieżowej Służby Ruchu³⁹ drużyny, którą założyła i prowadziła Pani Hanna Preiss. 25 harcerzy zostało przeszkolonych z przepisów ruchu drogowego, zdało egzamin i otrzymało karty rowerowe. Odtąd MSR-owcy w mundurach pełnią zawsze dyżury porządkowe na terenie naszego Domu”⁴⁰.

karnawał 1969

„Największą atrakcją było zorganizowanie «Zabawy jakiej nie było». Była to zabawa, której inicjatorem był ZM ZMS⁴¹, zorganizowana dla młodzieży wszystkich typów szkół. Imprezę rozpoczęliśmy atrakcyjnym polonezem ze świecami. Program artystyczny przygotował zespół naszych «Łuczniczek», prowadzony przez Pana Wenancjusza Kurzawę oraz zespół taneczny prowadzony przez Panią Grażynę Dudkiewicz. Wyjątkowo pomysłowo, z dużym wkładem pracy członków ZMS-u, została urządzona dekoracja na wzór «sali rycerskiej»”⁴².

maj 1969 (?)

„We wrześniu 1968 otrzymaliśmy z MPK⁴³ autobus marki «San» H27, a od października do marca był on w remoncie w Zasadniczej Szkole Sa-

³⁶ *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy. PDM P. D. Dz.*, dz. cyt.

³⁷ Związek Młodzieży Socjalistycznej – ideowo-polityczna organizacja młodzieżowa działająca w latach 1957-1976.

³⁸ *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy. PDM P. D. Dz.*, dz. cyt.

³⁹ Młodzieżowa Służba Ruchu – specjalność harcerska związana z ruchem drogowym i motoryzacją.

⁴⁰ *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy. PDM P. D. Dz.*, dz. cyt.

⁴¹ Zarząd Miejski Związku Młodzieży Socjalistycznej.

⁴² *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy. PDM P. D. Dz.*, dz. cyt.

⁴³ Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji.

mochodowej w Solcu Kujawskim. Nasz autobus otrzymał nr rej. 0995BC. Z niecierpliwością czekaliśmy na pierwsze wycieczki, aż wreszcie w pierwszą niedzielę kwietnia pojechaliśmy na wycieczkę do Torunia naszym własnym autokarem. (...) W następną niedzielę pojechaliśmy do Ciechocinka. (...) W połowie maja wyruszyliśmy na kilkudniową wyprawę po Wybrzeżu Szcecińskim. Będziemy tę wycieczkę długo pamiętać, gdyż w czasie pierwszego noclegu okradziono nasz autokar i pozostaliśmy bez zapasów żywnościowych przez najbliższy dzień⁴⁴.

jesień 1970

„W naszym Domu powstało koło turystyczne. Opiekunką została wychowawczyni Pani Elżbieta Żytkiewicz. Członkowie koła rekrutowali się początkowo z grup wychowanków młodszych t.j. grupy III i IV. (...) Wędrowaliśmy z początku małą grupą około 12-14 osób przemierzając szereg kilometrów. Wędrując z grupą młodszych wychowanków zatrzymywaliśmy się często w pierwszym napotkanym na trasie lesie i tam bawiliśmy się w podchody. Była to zawsze największa frajda dla najmłodszych⁴⁵.

rok szkolny 1970/1971

„Życie sportowe chłopców ożywiło się. W tym okresie powstaje Liga Młodzieżowa Domu Dziecka w piłce nożnej. Oparliśmy wzorzec sekcji na klasycznych przykładach piłki nożnej - tej piłki traktowanej na serio. Powstają cztery drużyny: «Pomorze», «Bydgoszczanka», «Derby», «Czarni». Rok szkolny jest traktowany jako sezon piłkarski. Rozgrywki odbywają się w systemie «każdy z każdym». Każda drużyna liczy po ośmiu zawodników z trzech grup chłopców. Przynależność do sekcji polega na zasadach dobrowolności, ale mamy swój kodeks niepisany, który przewiduje, że kto zgłosi swój udział w drużynie nie powinien się wycofać do końca roku szkolnego⁴⁶.

początek 1971

„W roku tym wybudowano parkan od strony wschodniej, w okresie wiosennym, w ilości 75 m bieżących. W tym roku przełożono dach na budynku gospodarczym - położono nową dachówkę, koszt wynosił 30 tys. zł. Jesienią 1970 r. opracowano projekt i kosztorys budowy garażu. W październiku przystąpiono do rozpoczęcia budowy w czynie społecznym i położono fundamenty pod garaż przed zimą tego roku. Przed Domem od strony południowej zerwano bruk i położono płytki chodnikowe. Pracę też wykonali chłopcy z grupy IV i V wraz z wychowawcami: p. Kalichem i p. Choroszym, pod kierunkiem mistrza

⁴⁴ Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy. PDM P. D. Dz., dz. cyt.

⁴⁵ Tamże.

⁴⁶ Tamże.

W związku z „Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych” z pliku zostały usunięte strony zawierające fotografie osób małoletnich oraz takich, które nie wyraziły zgody na upublicznianie swego wizerunku w Internecie.

Pełna wersja publikacji P.P.Grzybowski, K.Marszałek: *W naszym Domu... Tom 2. Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w kronikach i albumach.* Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2017, ISBN 978-83-8095-289-8, dostępna jest w siedzibie dysponenta praw autorskich do wykorzystanych źródeł oraz publikacji, to jest w Bydgoskim Zespole Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Bydgoszczy przy ul. Traugutta 5.

Część piąta

Budynki Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych na współczesnych fotografiach

Na poniższych fotografiach zostały przedstawione zasoby lokalowe BZPOW - od najstarszych Domów przy ulicach Traugutta i Stolarskiej po mieszkania usamodzielnienia, które weszły w skład Zespołu w ostatnich latach. Na zdjęciach widoczne są wyłącznie budynki, które stanowią swoiste „opakowanie” wydarzeń opisanych wcześniej w obu tomach niniejszej książki.

Fotografia 357.
Dom przy ul. Traugutta obecnie. Widok od strony ulicy.
Fot. Przemysław P. Grzybowski

Fotografia 358.
Dom przy ul. Traugutta obecnie. Widok od strony ulicy.
Fot. Przemysław P. Grzybowski

Fotografia 359.
Dom przy ul. Traugutta obecnie. Widok od strony ulicy. Fot. Przemysław P. Grzybowski

Fotografia 360.
Dom przy ul. Traugutta obecnie. Widok od strony ulicy. Fot. Przemysław P. Grzybowski

Fotografia 361.
Dom przy ul. Traugutta obecnie. Wejście główne. Fot. Przemysław P. Grzybowski

Fotografia 362.
Tablica pamiątkowa ku czci H. Dietza w przedsinieku Domu przy ul. Traugutta. Fot. Przemysław P. Grzybowski

Fotografia 363.
Budynek BZPOW na skar-
pie szwederowskiej. Wi-
dok obecny od strony ul.
Wiatrakowej. Fot. Przemysław P. Grzybowski

Fotografia 364.
Budynek BZPOW na skar-
pie szwederowskiej. Wi-
dok obecny od strony ul.
Wiatrakowej. Fot. Przemysław P. Grzybowski

Fotografia 365.
Dom przy ul. Traugutta
obecnie. Widok od strony
boiska i ul. Wiatrakowej.
Fot. Przemysław P. Grzy-
bowski

Fotografia 366.
Dom przy ul. Traugutta
obecnie. Widok od strony
boiska i ul. Wiatrakowej.
Fot. Przemysław P. Grzy-
bowski

Fotografia 367.
Dom przy ul. Traugutta obecnie. Wi-
dok od strony boiska i ul. Wiatrakowej.
Fot. Przemysław P. Grzybowski

Fotografia 368. Szkoła w starej wozowni przy ul. Traugutta. Widok obecny. Fot. Przemysław P. Grzybowski

Fotografia 369.
Dom Małego Dziecka „Filipek” przy ul. Stolarskiej.
Wejście główne. Fot. Przemysław P. Grzybowski

Fotografia 370.
Dom Małego Dziecka „Filipek” przy ul. Stolarskiej.
Widok od strony placu zabaw.
Fot. Przemysław P. Grzybowski

Fotografia 371.
Dom Małego Dziecka „Filipek” przy ul. Stolarskiej.
Widok od strony placu zabaw.
Fot. Przemysław P. Grzybowski

Fotografia 372.
Dom Małego Dziecka „Filipek” przy ul. Stolarskiej.
Widok od strony placu zabaw.
Fot. Przemysław P. Grzybowski

Fotografia 373. Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Bora-Komorowskiego 22. Widok obecny

Fotografia 374. Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Bora-Komorowskiego 22. Widok obecny

Źródło: archiwum BZPOW.

Fotografia 375.
Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Bora-Komorowskiego 57. Widok obecny

Fotografia 376.
Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Bora-Komorowskiego 57. Widok obecny

Fotografia 377.
Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Bora-Komorowskiego 59. Widok obecny

Fotografia 378.
Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Bora-Komorowskiego 59. Widok obecny

Fotografia 379. Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Bora-Komorowskiego 63. Widok obecny

Fotografia 380.
Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Grunwaldzkiej 49. Widok obecny

Źródło: archiwum BZPOW.

Fotografia 381. Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Grunwaldzkiej 49. Widok obecny

Fotografia 382. Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Plac Chełmiński 7. Widok obecny

Fotografia 383.
Mieszkanie usa-
modzielnienia przy
ul. Plac Chełmiński 7.
Widok obecny

Fotografia 384.
Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Plac Chełmiński 7. Widok obecny

Fotografia 385.
Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Popiełuszki

Fotografia 386.
Hostel BZPOW przy ul. Dunikowskiego

Źródło: archiwum BZPOW.

Noty o autorach

dr hab. Przemysław Paweł Grzybowski, prof. UKW - wykładowca w Katedrze Pedagogiki Ogólnej i Porównawczej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Interesują go zagadnienia pedagogiki międzykulturowej i porównawczej, a także zjawisko śmiechu w edukacji. Koordynator „Międzyszkolnika” Forum Młodych Pedagogów przy Komitecie Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk; opiekun Akademickiego Centrum Wolontariatu przy Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego; wolontariusz ruchu doktorów klaunów. Wybrane publikacje: *Doktor klaun! Terapia śmiechem, wolontariat, edukacja międzykulturowa; Edukacja europejska - od wielokulturowości ku międzykulturowości; Edukacja międzykulturowa - konteksty. Od tożsamości po język międzynarodowy; Edukacja międzykulturowa - przewodnik. Pojęcia, literatura, adresy; Spotkania z Innymi. Czytanki do edukacji międzykulturowej; Śmiech w edukacji. Od szkolnej wspólnoty śmiechu po edukację międzykulturową*. Publikacje są dostępne na stronach internetowych:

<http://strefa.academia.edu/PrzemyslawGrzybowski>

http://researchgate.net/profile/Przemyslaw_Grzybowski2

dr Katarzyna Marszałek - wykładowca w Zakładzie Myśli Społecznej i Edukacji Środowiskowej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Nauczyciel akademicki, pedagog, pracownik socjalny, mediator. Od 1988 r. związana z harcerstwem (od grudnia 2007 r. w stopniu harcmistrza), pełniąc liczne funkcje dotyczące między innymi: funkcjonowania pionów metodycznych, zespołu programowego, komisji stopni instruktorskich, zespołu kadry kształcącej i inne na szczeblu komendy hufca i komendy chorągwi. Jej zainteresowania naukowe dotyczą działalności organizacji pozarządowych - zwłaszcza organizacji harcerskich w Polsce. Wybrane publikacje: *Wybór źródeł do dziejów ruchu harcerskiego w Polsce. Ruch harcerski w latach 1980-1989; Dziedzictwo, którego nie można odrzucić. Próba interpretacji wybranych źródeł z lat 1918-2015 do dziejów Związku Harcerstwa Polskiego; Studia i materiały z dziejów Związku Harcerstwa Polskiego w latach 1918-1939; Wybór źródeł do dziejów ZHP (tom 1-3), Wybór źródeł do dziejów ZHR (tom 1-3)*. Publikacje są dostępne na stronach internetowych:

<http://strefa.academia.edu/katarzynamarszalek>

http://researchgate.net/profile/Katarzyna_Marszalek

Bibliografia

Wydawnictwa ciągłe

- Adamska-Drgas E.: *Państwowe dzieci*, „Express Bydgoski” 2001, nr 199.
Zielazna J.: *Sierociniec Dietza, czyli pogotowie opiekuńcze, ma 110 lat*, „Gazeta Pomorska” 2017, nr 57, dodatek „Album Historyczny” z 9 marca.

Wydania elektroniczne

- BZPOW: <http://bzpow.bydg.pl> [dostęp: 9.04.2017].
BZPOW: <http://bzpow.bydg.pl/aktualnosci> [dostęp: 9.04.2017].

Źródła archiwalne

- Album Domu Małego Dziecka*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1979.
Album 2 Państwowego Domu Młodzieży [b.r.].
Album Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży, ok. 1950 r.
Album Państwowego Domu Młodzieży [b.r.].
Album Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989–1998.
Archiwum BZPOW.
Archiwum Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 58.
Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Kronika Hostelu, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz lata 2012–2013.
Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga czwarta, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2008–2013.
Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga druga, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007.
Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga trzecia, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007–2008.
Bydgoszcz 1925. Zakład Fotograficzny Witalis Wojucki, Bydgoszcz, ulica Śniadeckich, Biblioteka Miejska w Bydgoszczy, sygn. 364 1950.
Kronika Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych ul. Stolarska 2, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2006–2010.
Kronika BZPOW, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2010–2013.
Kronika Domu Dziecka w Bydgoszczy, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2001–2006.

- Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy. PDM P. D. Dz.*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1972-1973.
- Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1987-1988.
- Kronika Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy / Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2005-2007.
- Kronika Pracowni Integracyjnej przy dziecięcej Akademii Umiejętności / Kronika Rodzinnej Akademii Umiejętności*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1996-1998.
- Księga Pamiątkowa P. D. M. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1962 (?).
- P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1973-1975.
- Państwowy Dom dziecka w Bydgoszczy / Pogotowie Opiekuńcze. Grupa III*, album, Bydgoszcz 1973-1982.
- Pawlicki B. (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1950-1964.
- Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia - w Polsce od r. 1652. F. Lemański - fotograf, Chełmno, ul. Hallera 4, Archiwum Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 13.
- Złota księga*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1960.

Zbiory prywatne

- Butt-Hussaim Arsen
Guziński Wiesław
Kasprzak Maria
Miszewska Maria
Raclawska Grażyna
Szczepańska Katarzyna
Wojtaszewski Arkadiusz Roman

Wykaz i źródła fotografii

Część druga

Działalność byłych i obecnych placówek Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych na fotografiach zamieszczonych w kronikach i albumach

- Fotografia 1. Sierociniec im. H. Dietza w 1925 r.
Źródło: Bydgoszcz 1925. Zakład Fotograficzny Witalis Wojucki, Bydgoszcz, ulica Śniadeckich, Biblioteka Miejska w Bydgoszczy, sygn. 364 1950 55
- Fotografia 2. Kaplica w sierocińcu im. H. Dietza w 1925 r.
Źródło: Bydgoszcz 1925. Zakład Fotograficzny Witalis Wojucki, Bydgoszcz, ulica Śniadeckich, Biblioteka Miejska w Bydgoszczy, sygn. 364 1950 55
- Fotografia 3. Sypialnia w sierocińcu im. H. Dietza w 1925 r.
Źródło: Bydgoszcz 1925. Zakład Fotograficzny Witalis Wojucki, Bydgoszcz, ulica Śniadeckich, Biblioteka Miejska w Bydgoszczy, sygn. 364 1950 56
- Fotografia 4. Jadalnia w sierocińcu im. H. Dietza w 1925 r.
Źródło: Bydgoszcz 1925. Zakład Fotograficzny Witalis Wojucki, Bydgoszcz, ulica Śniadeckich l. 13-14, Biblioteka Miejska w Bydgoszczy, sygn. 364 1950 56
- Fotografia 5. Bawialnia w sierocińcu prowadzonym przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
Źródło: Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia - w Polsce od r. 1652. F. Lemański - fotograf, Chełmno, ul. Hallera 4, Archiwum Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 13 57
- Fotografia 6. Bawialnia w sierocińcu prowadzonym przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
Źródło: Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia - w Polsce od r. 1652. F. Lemański - fotograf, Chełmno, ul. Hallera 4, Archiwum Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 13 57

- Fotografia 7. Bawialnia w sierocińcu prowadzonym przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
 Źródło: Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia - w Polsce od r. 1652.
 F. Lemański - fotograf, Chełmno, ul. Hallera 4, Archiwum
 Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 13 58
- Fotografia 8. Świetlica w sierocińcu prowadzonym przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
 Źródło: Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia - w Polsce od r. 1652.
 F. Lemański - fotograf, Chełmno, ul. Hallera 4, Archiwum
 Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 13 58
- Fotografia 9. Sypialnia w sierocińcu prowadzonym przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
 Źródło: Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia - w Polsce od r. 1652.
 F. Lemański - fotograf, Chełmno, ul. Hallera 4, Archiwum
 Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 13 58
- Fotografia 10. Jadalnia chłopców w sierocińcu prowadzonym przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
 Źródło: Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia - w Polsce od r. 1652.
 F. Lemański - fotograf, Chełmno, ul. Hallera 4, Archiwum
 Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 13 59
- Fotografia 11. Jadalnia chłopców w sierocińcu prowadzonym przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
 Źródło: Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia - w Polsce od r. 1652.
 F. Lemański - fotograf, Chełmno, ul. Hallera 4, Archiwum
 Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 13 59
- Fotografia 12. Jadalnia dziewcząt w sierocińcu prowadzonym przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
 Źródło: Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia - w Polsce od r. 1652.
 F. Lemański - fotograf, Chełmno, ul. Hallera 4, Archiwum
 Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 13 59
- Fotografia 13. Jadalnia dziewcząt w sierocińcu prowadzonym przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
 Źródło: Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia - w Polsce od r. 1652.
 F. Lemański - fotograf, Chełmno, ul. Hallera 4, Archiwum
 Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 13 60

- Fotografia 14. Jadalnia dziewcząt w sierocińcu prowadzonym przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
 Źródło: Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia - w Polsce od r. 1652.
 F. Lemański - fotograf, Chełmno, ul. Hallera 4, Archiwum Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 13 60
- Fotografia 15. Szkoła w sierocińcu prowadzonym przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
 Źródło: Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia - w Polsce od r. 1652.
 F. Lemański - fotograf, Chełmno, ul. Hallera 4, Archiwum Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 13 60
- Fotografia 16. Szkoła (?) w sierocińcu prowadzonym przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
 Źródło: Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia - w Polsce od r. 1652.
 F. Lemański - fotograf, Chełmno, ul. Hallera 4, Archiwum Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 13 61
- Fotografia 17. Świetlica chłopców w sierocińcu prowadzonym przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
 Źródło: Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia - w Polsce od r. 1652.
 F. Lemański - fotograf, Chełmno, ul. Hallera 4, Archiwum Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 13 61
- Fotografia 18. Warsztat i świetlica chłopców w sierocińcu prowadzonym przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
 Źródło: Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia - w Polsce od r. 1652.
 F. Lemański - fotograf, Chełmno, ul. Hallera 4, Archiwum Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 13 61
- Fotografia 19. Świetlica małych dzieci w sierocińcu prowadzonym przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
 Źródło: Archiwum Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 58 62
- Fotografia 20. Pokój małych dzieci w sierocińcu prowadzonym przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
 Źródło: Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia - w Polsce od r. 1652.
 F. Lemański - fotograf, Chełmno, ul. Hallera 4, Archiwum Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 13 62

- Fotografia 21. Zabawy w piaskownicy w ogrodzie sierocińca prowadzonego przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
Źródło: Archiwum Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 58 62
- Fotografia 22. Zabawy na świeżym powietrzu w sierocińcu prowadzonym przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
Źródło: Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia - w Polsce od r. 1652.
F. Lemański - fotograf, Chełmno, ul. Hallera 4, Archiwum Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 13 63
- Fotografia 23. Zabawy na świeżym powietrzu w sierocińcu prowadzonym przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
Źródło: Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia - w Polsce od r. 1652.
F. Lemański - fotograf, Chełmno, ul. Hallera 4, Archiwum Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 13 63
- Fotografia 24. Zabawy na świeżym powietrzu w sierocińcu prowadzonym przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
Źródło: Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia - w Polsce od r. 1652.
F. Lemański - fotograf, Chełmno, ul. Hallera 4, Archiwum Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 13 63
- Fotografia 25. Siostra miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska z dziewczynką z sierocińca w okresie międzywojennym XX wieku
Źródło: Archiwum Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 58 64
- Fotografia 26. Praca w kuchni w sierocińcu prowadzonego przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
Źródło: Archiwum Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 58 64
- Fotografia 27. Praca w kuchni w sierocińcu prowadzonego przez siostry miłosierdzia ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo Prowincja Chełmińska w okresie międzywojennym XX wieku
Źródło: Archiwum Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie (ASMCH), sygn. 58 64

Dom dzieci i młodzieży (1945–1978)

- Fotografia 28. Fragment strony tytułowej „Kroniki Państwowego Domu Dziecka w Bydgoszczy”
 Źródło: B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1950–1964 65
- Fotografia 29. Strona z „Kroniki Państwowego Domu Dziecka w Bydgoszczy”
 Źródło: B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1950–1964 66
- Fotografia 30. Fragment strony tytułowej „Kroniki Państwowego Domu Dziecka w Bydgoszczy”
 Źródło: B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1950–1964 66
- Fotografia 31. Fragment „Kroniki Państwowego Domu Dziecka w Bydgoszczy”
 Źródło: B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1950–1964 66
- Fotografia 32. Fragment „Kroniki Państwowego Domu Dziecka w Bydgoszczy”
 Źródło: B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1950–1964 67
- Fotografia 33. Fragment „Kroniki Państwowego Domu Dziecka w Bydgoszczy”
 Źródło: B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1950–1964 67
- Fotografia 34. Fragment „Kroniki Państwowego Domu Dziecka w Bydgoszczy”
 Źródło: B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1950–1964 68
- Fotografia 35. Fragment „Kroniki Państwowego Domu Dziecka w Bydgoszczy”
 Źródło: B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1950–1964 68
- Fotografia 36. Fragment „Kroniki Państwowego Domu Dziecka w Bydgoszczy”
 Źródło: B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1950–1964 68
- Fotografia 37. Fragment „Kroniki Państwowego Domu Dziecka w Bydgoszczy”
 Źródło: B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1950–1964 69

- Fotografia 38. Fragment „Kroniki Państwowego Domu Dziecka w Bydgoszczy”
 Źródło: B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1950–1964 69
- Fotografia 39. Fragment „Kroniki Państwowego Domu Dziecka w Bydgoszczy”
 Źródło: B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1950–1964 70
- Fotografia 40. Fragment „Kroniki Państwowego Domu Dziecka w Bydgoszczy”
 Źródło: B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1950–1964 70
- Fotografia 41. Fragment „Kroniki Państwowego Domu Dziecka w Bydgoszczy”
 Źródło: B. Pawlicki (oprac.): *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1950–1964 70
- Fotografia 42. Strona tytułowa „Księgi pamiątkowej Państwowego Domu Młodzieży”
 Źródło: *Księga Pamiątkowa P. D. M. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1962 (?) 71
- Fotografia 43. Pierwszy wpis w „Księdze pamiątkowej Państwowego Domu Młodzieży”
 Źródło: *Księga Pamiątkowa P. D. M. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1962 (?) 71
- Fotografia 44. Fragment „Księgi pamiątkowej Państwowego Domu Młodzieży”
 Źródło: *Księga Pamiątkowa P. D. M. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1962 (?) 71
- Fotografia 45. Fragment „Księgi pamiątkowej Państwowego Domu Młodzieży”
 Źródło: *Księga Pamiątkowa P. D. M. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1962 (?) 72
- Fotografia 46. Fragment „Księgi pamiątkowej Państwowego Domu Młodzieży”
 Źródło: *Księga Pamiątkowa P. D. M. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1962 (?) 72
- Fotografia 47. Wychowanki i pracownice Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży w latach 50. XX wieku
 Źródło: Album Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży, ok. 1950 r. 72
- Fotografia 48. Wychowankowie Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży w latach 50. XX wieku i kierownik Leon Stobrawa
 Źródło: Album Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży, ok. 1950 r. 73

- Fotografia 49. W ogrodzie Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży w latach 50. XX wieku
Źródło: Album Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży, ok. 1950 r. 73
- Fotografia 50. Prosiaczki wyhodowane w Państwowym Domu Młodzieży w latach 50. XX wieku - z wychowankiem kierownik Leon Stobrawa
Źródło: Album Państwowego Domu Młodzieży [b.r.] 73
- Fotografia 51. Świnki w chlewie Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży w latach 50. XX wieku
Źródło: Album Państwowego Domu Młodzieży [b.r.] 74
- Fotografia 52. Świnki w ogrodzie Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży w latach 50. XX wieku
Źródło: Album Państwowego Domu Młodzieży [b.r.] 74
- Fotografia 53. Wychowankowie Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży z krową hodowaną w Domu w latach 50. XX wieku
Źródło: Album Państwowego Domu Młodzieży [b.r.] 74
- Fotografia 54. Wychowankowie Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży z koniem pracującym w Domu w latach 50. XX wieku
Źródło: Album Państwowego Domu Młodzieży [b.r.] 75
- Fotografia 55. Kierownik Leon Stobrawa i wychowanek Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży z psem mieszkającym w Domu w latach 50. XX wieku
Źródło: Album Państwowego Domu Młodzieży [b.r.] 75
- Fotografia 56. Wychowankowie Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży w ogrodzie w latach 50. XX wieku
Źródło: Album Państwowego Domu Młodzieży [b.r.] 75
- Fotografia 57. Wychowankowie Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży w ogrodzie w latach 50. XX wieku
Źródło: Album Państwowego Domu Młodzieży [b.r.] 76
- Fotografia 58. Wychowankowie Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży w ogrodzie w latach 50. XX wieku
Źródło: Album Państwowego Domu Młodzieży [b.r.] 76
- Fotografia 59. Wychowankowie Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży w ogrodzie w latach 50. XX wieku
Źródło: Album Państwowego Domu Młodzieży [b.r.] 76

- Fotografia 60. Leon Stobrawa – kierownik Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży w świetlicy w latach 50. XX wieku
 Źródło: Album 2 Państwowego Domu Młodzieży [b.r.] 77
- Fotografia 61. Wychowanek Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży w świetlicy w latach 50. XX wieku
 Źródło: Album 2 Państwowego Domu Młodzieży [b.r.] 77
- Fotografia 62. Wychowanki Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży w bibliotece w latach 50. XX wieku
 Źródło: Album 2 Państwowego Domu Młodzieży [b.r.] 77
- Fotografia 63. Wychowankowie Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży w świetlicy w latach 50. XX wieku
 Źródło: Album 2 Państwowego Domu Młodzieży [b.r.] 78
- Fotografia 64. Wychowankowie Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży w świetlicy w latach 50. XX wieku
 Źródło: Album 2 Państwowego Domu Młodzieży [b.r.] 78
- Fotografia 65. Wychowankowie Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży w świetlicy w latach 50. XX wieku
 Źródło: Album 2 Państwowego Domu Młodzieży [b.r.] 78
- Fotografia 66. Wychowankowie i pracownicy Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży w kuchni w latach 50. XX wieku
 Źródło: Album 3 Państwowego Domu Młodzieży [b.r.] 79
- Fotografia 67. Wychowankowie Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży przed wejściem do Domu w latach 50. XX wieku
 Źródło: Album 3 Państwowego Domu Młodzieży [b.r.] 79
- Fotografia 68. Wychowanki Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży przy kopcu ziemniaków w ogrodzie Domu w latach 50. XX wieku
 Źródło: Album 3 Państwowego Domu Młodzieży [b.r.] 79
- Fotografia 69. Pierwsze spotkanie wychowanków Państwowego Domu Dziecka w Bydgoszczy, lata 50. XX wieku
 Źródło: Album Państwowego Domu Młodzieży [b.r.] 80
- Fotografia 70. Uczestnicy Zjazdu Wychowanków Państwowego Domu Dziecka w Bydgoszczy w lecie 1954 r., przed starą wozownią i szklarnią. Pierwszy z lewej wychowawca Kazimierz Słupiński, tuż za nim Henryk Śmiałowicz, pierwszy z prawej kierownik Leon Stobrawa z dzieckiem Gertrudy Góreckiej, Zofia Czechowska (w sukience w kratkę), za nią stoi Jan Dynowiak, obok Zosi Czechowskiej stoi Gertruda Górecka. Opis: Arsen Butt-Hussaim
 Źródło: Album Państwowego Domu Młodzieży [b.r.] 80

- Fotografia 71. Uczestnicy wycieczki wychowanków Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży nad morze w 1960 r.
Źródło: *Złota księga*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1960 80
- Fotografia 72. Okładka kroniki
Źródło: *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy. PDM P. D. Dz.*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1972-1973 81
- Fotografia 73. Wychowankowie w świetlicy Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży podczas wieczornego konkursu w 1967 r. Przy stole w okularach dyrektor Anna Preiss
Źródło: *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy. PDM P. D. Dz.*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1972-1973 81
- Fotografia 74. Członkowie koła turystycznego Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży w 1968 r.
Źródło: *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy. PDM P. D. Dz.*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1972-1973 82
- Fotografia 75. Spotkanie w świetlicy Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży. Dyrektor Anna Preiss podsumowuje rok szkolny 1967/1968. Przy stole siedzi przewodniczący samorządu Gienek Zieliński
Źródło: *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy. PDM P. D. Dz.*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1972-1973 82
- Fotografia 76. Wychowankowie Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży w przeddzień rozjazdów do domów rodzinnych na wakacje w 1968 r.
Źródło: *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy. PDM P. D. Dz.*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1972-1973 82
- Fotografia 77. Chwila wręczenia książeczki mieszkaniowej A. Czerwonce - uczniowi IV klasy Szkoły Podstawowej im. R. Traugutta. Książeczkę wręcza A. Wronkowski - dyrektor do spraw handlowych Zakładów Chemicznych „Zachem”, 1968 r. Reprodukcja wykonana z wklejonego do kroniki nieopisanego wycinka z gazety
Źródło: *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy. PDM P. D. Dz.*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1972-1973. 83
- Fotografia 78. Pierwsza wycieczka z wykorzystaniem autobusu należącego do Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży wiosną 1970 r. W okularach dyrektor Kazimierz Dulęba
Źródło: *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy. PDM P. D. Dz.*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1972-1973. 83

- Fotografia 79. Na biwak do Chmielników dowoziła prowiant warszawa należąca do Państwowego Domu Dziecka / Państwowego Domu Młodzieży 1970 r. W okularach dyrektor Kazimierz Dulęba
 Źródło: *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy. PDM P. D. Dz.*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1972-1973. 83
- Fotografia 80. Ilustracja z kroniki
 Źródło: *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy. PDM P. D. Dz.*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1972-1973 84
- Fotografia 81. Wpis w kronice z 1971 r.
 Źródło: *Kronika P. D. Dz. w Bydgoszczy. PDM P. D. Dz.*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1972-1973 84
- Fotografia 82. Strona tytułowa kroniki
 Źródło: *P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1973-1975 85
- Fotografia 83. Strona z kroniki z 1973 r.
 Źródło: *P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1973-1975 85
- Fotografia 84. Strona z kroniki z września 1973 r.
 Źródło: *P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1973-1975 86
- Fotografia 85. Wychowankowie Państwowego Domu Dziecka w 1973 r.
 Źródło: *Państwowy Dom dziecka w Bydgoszczy / Pogotowie Opiekuńcze. Grupa III*, album, Bydgoszcz 1973-1982 86
- Fotografia 86. Wychowankowie Państwowego Domu Dziecka w 1973 r.
 Źródło: *Państwowy Dom dziecka w Bydgoszczy / Pogotowie Opiekuńcze. Grupa III*, album, Bydgoszcz 1973-1982 86
- Fotografia 87. Najmłodszy wychowankowie Państwowego Domu Dziecka z zapartym tchem śledzą „Wielką grę” z okazji Dnia Wyzwolenia Bydgoszczy - 24 stycznia 1974 r.
 Źródło: *P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1973-1975 87
- Fotografia 88. Zwycięzcy półfinału konkursu „Czy znasz swoje miasto?” zorganizowanego z okazji Dnia Wyzwolenia Bydgoszczy 24 stycznia 1974 r.
 Źródło: *P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1973-1975 87

- Fotografia 89. Strona z kroniki z września 1974 r.
 Źródło: *P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis,
 Bydgoszcz 1973–1975 87
- Fotografia 90. Wychowawca Henryk Kalich, pod którego kierunkiem realizowano
 w Państwowym Domu Dziecka większość prac w ogrodzie, 1974 r.
 Źródło: *P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis,
 Bydgoszcz 1973–1975 88
- Fotografia 91. Wychowawca Stanisław Jenerowicz z wychowankiem Markiem Lewi-
 ckim w czasie prac w ogrodzie, 1974 r.
 Źródło: *P. D. Dz. w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis,
 Bydgoszcz 1973–1975 88
- Fotografia 92. Wychowankowie Państwowego Domu Dziecka podczas spotkania wigi-
 lijnego w 1976 r.
 Źródło: *Państwowy Dom dziecka w Bydgoszczy / Pogotowie Opiekuńcze.*
Grupa III, album, Bydgoszcz 1973–1982 89
- Fotografia 93. Wychowankowie Państwowego Domu Dziecka podczas spotkania wigi-
 lijnego w 1976 r.
 Źródło: *Państwowy Dom dziecka w Bydgoszczy / Pogotowie Opiekuńcze.*
Grupa III, album, Bydgoszcz 1973–1982 89
- Fotografia 94. Wychowankowie Państwowego Domu Dziecka podczas spotkania wigi-
 lijnego w 1976 r.
 Źródło: *Państwowy Dom dziecka w Bydgoszczy / Pogotowie Opiekuńcze.*
Grupa III, album, Bydgoszcz 1973–1982 89

Pogotowie opiekuńcze (1978–2006)

- Fotografia 95. Spotkanie gwiazdkowe w 1987 r.
 Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*, nie-
 publikowany rękopis, Bydgoszcz 1987–1988 90
- Fotografia 96. Spotkanie gwiazdkowe w 1987 r.
 Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
 niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1987–1988 91
- Fotografia 97. Przedstawienie z okazji 8 Marca w 1987 r.
 Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
 niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1987–1988 91

- Fotografia 98. Po przedstawieniu z okazji 8 Marca w 1987 r. jej wysokość królowa
usługuje gościom
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1987-1988 91
- Fotografia 99. Przedstawienie z okazji 8 Marca w 1987 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1987-1988 92
- Fotografia 100. Przygotowania do topienia Marzanny w marcu 1987 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1987-1988 92
- Fotografia 101. Przygotowania do topienia Marzanny w marcu 1987 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1987-1988 92
- Fotografia 102. Zwycięska drużyna Pani Ani, Oli, Darka i Rolanda podczas rajdu samo-
chodowego latem 1987 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1987-1988 93
- Fotografia 103. Uczestnicy zabawy noworocznej 1988/1989 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1987-1988 93
- Fotografia 104. Uczestnicy zabawy andrzejkowej w 1989 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1987-1988 93
- Fotografia 105. Jeden z najmłodszych wychowanków w 1989 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 94
- Fotografia 106. Wychowanki w 1989 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 94
- Fotografia 107. Wychowanki w 1989 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 94
- Fotografia 108. Wychowankowie w 1989 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 95

- Fotografia 109. Odwiedziny telewizji „Bystar” w 1989 r. przy okazji zainstalowania w Domu gniazdek do odbioru telewizji satelitarnej. Z wychowankami rozmawia redaktor Dorota Ignasiak
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 95
- Fotografia 110. Odwiedziny telewizji „Bystar” w 1989 r. przy okazji zainstalowania w Domu gniazdek do odbioru telewizji satelitarnej
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 95
- Fotografia 111. Spotkanie wielkanocne w 1989 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 96
- Fotografia 112. Spotkanie wielkanocne w 1989 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 96
- Fotografia 113. Spotkanie z okazji Dnia Nauczyciela w 1989 r.
Źródło: *Album Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1998. 96
- Fotografia 114. Spotkanie z okazji Dnia Nauczyciela w 1989 r.
Źródło: *Album Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1998. 97
- Fotografia 115. Wychowankowie w 1989 r.
Źródło: *Album Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1998. 97
- Fotografia 116. Spotkanie karnawałowe w grupie przedszkolnej w 1990 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 97
- Fotografia 117. Spotkanie karnawałowe w grupie przedszkolnej w 1990 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 98
- Fotografia 118. Bal karnawałowy w 1991 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 98
- Fotografia 119. Bal karnawałowy w 1991 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 98

- Fotografia 120. Jasełka w 1991 r.
 Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
 niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 99
- Fotografia 121. Jasełka w 1991 r.
 Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
 niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 99
- Fotografia 122. Jasełka w 1991 r.
 Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
 niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 99
- Fotografia 123. Jasełka w 1991 r.
 Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
 niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 100
- Fotografia 124. Wielkanoc 1992 r.
 Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
 niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 100
- Fotografia 125. Wielkanoc 1992 r.
 Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
 niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 100
- Fotografia 126. Wycieczka do Gdańska w 1992 r.
 Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
 niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 101
- Fotografia 127. W ogrodzie przy Domu w 1992 r.
 Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
 niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 101
- Fotografia 128. W ogrodzie przy Domu w 1992 r.
 Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
 niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 101
- Fotografia 129. Zabawy w deszczowy dzień w 1992 r.
 Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
 niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 102
- Fotografia 130. Zabawy w deszczowy dzień w 1992 r.
 Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
 niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 102
- Fotografia 131. Zabawy w deszczowy dzień w 1992 r.
 Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
 niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 102

- Fotografia 132. Spotkanie andrzejkowe w 1993 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 103
- Fotografia 133. Spotkanie andrzejkowe w 1993 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 103
- Fotografia 134. Zabawa karnawałowa w 1994 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 103
- Fotografia 135. Zabawa karnawałowa w 1994 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 104
- Fotografia 136. Spotkanie wigilijne w 1996 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 104
- Fotografia 137. Spotkanie wigilijne w 1996 r.
Źródło: *Kronika Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy*,
niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1989-1997 104
- Fotografia 138. Pierwsza strona z kroniki Pracowni Integracyjnej z 1996 r.
Źródło: *Kronika Pracowni Integracyjnej przy dziecięcej Akademii
Umiejętności / Kronika Rodzinnej Akademii Umiejętności*,
niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1996-1998 105
- Fotografia 139. Portrety wychowanków Pracowni Integracyjnej z 1996 r.
Źródło: *Kronika Pracowni Integracyjnej przy dziecięcej Akademii
Umiejętności / Kronika Rodzinnej Akademii Umiejętności*,
niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1996-1998 105
- Fotografia 140. Zabawy w Pracowni Integracyjnej z 1996 r.
Źródło: *Kronika Pracowni Integracyjnej przy dziecięcej Akademii
Umiejętności / Kronika Rodzinnej Akademii Umiejętności*,
niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1996-1998. 106
- Fotografia 141. Zabawy w Pracowni Integracyjnej z 1996 r.
Źródło: *Kronika Pracowni Integracyjnej przy dziecięcej Akademii
Umiejętności / Kronika Rodzinnej Akademii Umiejętności*,
niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1996-1998 106

- Fotografia 142. Karnawał 1997 r. w Pracowni Integracyjnej
 Źródło: *Kronika Pracowni Integracyjnej przy dziecięcej Akademii Umiejętności / Kronika Rodzinnej Akademii Umiejętności*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1996-1998 106
- Fotografia 143. Karnawał 1997 r. w Pracowni Integracyjnej
 Źródło: *Kronika Pracowni Integracyjnej przy dziecięcej Akademii Umiejętności / Kronika Rodzinnej Akademii Umiejętności*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1996-1998. 107
- Fotografia 144. Karnawał 1997 r. w Pracowni Integracyjnej
 Źródło: *Kronika Pracowni Integracyjnej przy dziecięcej Akademii Umiejętności / Kronika Rodzinnej Akademii Umiejętności*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1996-1998. 107
- Fotografia 145. Karnawał 1997 r. w Pracowni Integracyjnej
 Źródło: *Kronika Pracowni Integracyjnej przy dziecięcej Akademii Umiejętności / Kronika Rodzinnej Akademii Umiejętności*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1996-1998 107
- Fotografia 146. Impreza „W królestwie Pani Jesieni” w Pracowni Integracyjnej 20 listopada 1998 r.
 Źródło: *Kronika Pracowni Integracyjnej przy dziecięcej Akademii Umiejętności / Kronika Rodzinnej Akademii Umiejętności*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1996-1998 108
- Fotografia 147. Impreza „W królestwie Pani Jesieni” w Pracowni Integracyjnej 20 listopada 1998 r.
 Źródło: *Kronika Pracowni Integracyjnej przy dziecięcej Akademii Umiejętności / Kronika Rodzinnej Akademii Umiejętności*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1996-1998 108
- Fotografia 148. Zespół Wild Open podczas koncertu w Pogotowiu Opiekuńczym 2 stycznia 2005 r.
 Źródło: *Kronika Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy / Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2005-2007 108
- Fotografia 149. Uczestnicy koncertu Wild Open 2 stycznia 2005 r.
 Źródło: *Kronika Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy / Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2005-2007 109
- Fotografia 150. Występy towarzyszące Konkursowi Wiedzy o Pogotowiu Opiekuńczym w styczniu 2005 r.
 Źródło: *Kronika Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy / Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2005-2007 109

- Fotografia 151. Występy towarzyszące Konkursowi Wiedzy o Pogotowiu Opiekuńczym w styczniu 2005 r.
 Źródło: *Kronika Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy / Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2005-2007 109
- Fotografia 152. Uroczyste rozpoczęcie roku szkolnego 2005/2006
 Źródło: *Kronika Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy / Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2005-2007 110
- Fotografia 153. Uroczyste rozpoczęcie roku szkolnego 2005/2006
 Źródło: *Kronika Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy / Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2005-2007 110
- Fotografia 154. Zabawa andrzejkowa 30 listopada 2005 r.
 Źródło: *Kronika Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy / Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2005-2007 110
- Fotografia 155. Zabawa andrzejkowa 30 listopada 2005 r.
 Źródło: *Kronika Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy / Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2005-2007 111
- Fotografia 156. Spotkanie wigilijne w 2005 r.
 Źródło: *Kronika Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy / Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2005-2007 111
- Fotografia 157. Spotkanie wigilijne w 2005 r.
 Źródło: *Kronika Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy / Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2005-2007 111
- Fotografia 158. Zaprzyjaźnieni klerycy podczas spotkania wigilijnego w 2005 r.
 Źródło: *Kronika Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy / Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2005-2007 112
- Fotografia 159. Drużyna Piłkarska Pogotowia Opiekuńczego w kwietniu 2006 r.
 Źródło: *Kronika Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy / Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2005-2007 112

- Fotografia 160. Dyrektor Krzysztof Jankowski w świątecznym nastroju w grudniu 2006 r.
 Źródło: *Kronika Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy / Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2005–2007 112
- Fotografia 161. Wręczenie nagrody Jackowi Porazińskiemu w grudniu 2006 r.
 Źródło: *Kronika Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy / Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2005–2007 113
- Fotografia 162. Pożegnanie emerytów w grudniu 2006 r.
 Źródło: *Kronika Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy / Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2005–2007 113
- Fotografia 163. Zabawy z Fundacją „Nowe Pokolenie” w Suchej w grudniu 2006 r.
 Źródło: *Kronika Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy / Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2005–2007 114
- Fotografia 164. Zabawy z Fundacją „Nowe Pokolenie” w Suchej w grudniu 2006 r.
 Źródło: *Kronika Pogotowia Opiekuńczego w Bydgoszczy / Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2005–2007 114

Dom małych dzieci (1945–2006)

- Fotografia 165. Dom Małego Dziecka oddział I w latach 70. XX wieku
 Źródło: *Album Domu Małego Dziecka*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1979 115
- Fotografia 166. Intendentka Genowefa Pałudzka w latach 70. XX wieku
 Źródło: *Album Domu Małego Dziecka*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1979 116
- Fotografia 167. Gabriela Kujawińska w latach 70. XX wieku
 Źródło: *Album Domu Małego Dziecka*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1979 116
- Fotografia 168. Mirosława Wróblewska, Gabriela Kujawińska i Irena Brust z wychowankami w 1970 r.
 Źródło: *Album Domu Małego Dziecka*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 1979 116

- Fotografia 169. Mirosława Wróblewska z wychowankami w 1970 r.
Źródło: *Album Domu Małego Dziecka*, niepublikowany rękopis,
Bydgoszcz 1979 117
- Fotografia 170. Pawełek w latach 70. XX wieku
Źródło: *Album Domu Małego Dziecka*, niepublikowany rękopis,
Bydgoszcz 1979 117
- Fotografia 171. Ewa Głowacka z wychowankami w latach 70. XX wieku
Źródło: *Album Domu Małego Dziecka*, niepublikowany rękopis,
Bydgoszcz 1979 117
- Fotografia 172. Ewa Głowacka z wychowankiem w latach 70. XX wieku
Źródło: *Album Domu Małego Dziecka*, niepublikowany rękopis,
Bydgoszcz 1979 118
- Fotografia 173. Salowa Janina Pieczewska z wychowankiem w latach 70. XX wieku
Źródło: *Album Domu Małego Dziecka*, niepublikowany rękopis,
Bydgoszcz 1979 118
- Fotografia 174. Pielęgniarka Danuta Priebe-Wilczyńska z wychowankami w latach 70.
XX wieku
Źródło: *Album Domu Małego Dziecka*, niepublikowany rękopis,
Bydgoszcz 1979 118
- Fotografia 175. Pielęgniarka Danuta Priebe-Wilczyńska z wychowankiem w latach 70.
XX wieku
Źródło: *Album Domu Małego Dziecka*, niepublikowany rękopis,
Bydgoszcz 1979 119
- Fotografia 176. Dom Małego Dziecka oddział obserwacyjny w latach 70. XX wieku
Źródło: *Album Domu Małego Dziecka*, niepublikowany rękopis,
Bydgoszcz 1979 119
- Fotografia 177. Salowa Danuta Liebner z wychowankami w latach 70. XX wieku
Źródło: *Album Domu Małego Dziecka*, niepublikowany rękopis,
Bydgoszcz 1979 119
- Fotografia 178. Dom Małego Dziecka w latach 70. XX wieku
Źródło: *Album Domu Małego Dziecka*, niepublikowany rękopis,
Bydgoszcz 1979 120
- Fotografia 179. Strona z kroniki Domu Małego Dziecka w 2001 r.
Źródło: *Kronika Domu Dziecka w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis,
Bydgoszcz 2001-2006 120

- Fotografia 180. Festyn z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka 1 czerwca 2001 r.
 Źródło: *Kronika Domu Dziecka w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis,
 Bydgoszcz 2001-2006 120
- Fotografia 181. Festyn z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka 1 czerwca 2001 r.
 Źródło: *Kronika Domu Dziecka w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis,
 Bydgoszcz 2001-2006 121
- Fotografia 182. Pracownicy i wychowankowie Domu Małego Dziecka na wsi w 2001 r.
 Źródło: *Kronika Domu Dziecka w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis,
 Bydgoszcz 2001-2006 121
- Fotografia 183. Pracownicy i wychowankowie Domu Małego Dziecka na wsi w 2001 r.
 Źródło: *Kronika Domu Dziecka w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis,
 Bydgoszcz 2001-2006 121
- Fotografia 184. Pracownicy i wychowankowie Domu Małego Dziecka podczas wielkiego grillowania w 2001 r.
 Źródło: *Kronika Domu Dziecka w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis,
 Bydgoszcz 2001-2006 122
- Fotografia 185. Pan Janusz jako kucharz podczas wielkiego grillowania w 2001 r.
 Źródło: *Kronika Domu Dziecka w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis,
 Bydgoszcz 2001-2006 122
- Fotografia 186. Pracownicy Domu Małego Dziecka podczas wielkiego grillowania w 2001 r. Gratulacje za obronienie prac licencjackich odbierają Dorota Koźlinka, Beata Męsikowska, Alicja Grubich-Łyskakowska
 Źródło: *Kronika Domu Dziecka w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis,
 Bydgoszcz 2001-2006 122
- Fotografia 187. Obchody Dnia Matki w 2004 r.
 Źródło: *Kronika Domu Dziecka w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis,
 Bydgoszcz 2001-2006 123
- Fotografia 188. Obchody Dnia Matki w 2004 r.
 Źródło: *Kronika Domu Dziecka w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis,
 Bydgoszcz 2001-2006 123
- Fotografia 189. Obchody Dnia Dziecka w 2005 r.
 Źródło: *Kronika Domu Dziecka w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis,
 Bydgoszcz 2001-2006 123
- Fotografia 190. Strona z kroniki z 2006 r.
 Źródło: *Kronika Domu Dziecka w Bydgoszczy*, niepublikowany rękopis,
 Bydgoszcz 2001-2006 124

- Fotografia 191. Strona z kroniki z 2006 r.
Źródło: *Kronika Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych ul. Stolarska 2*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2006-2010 124
- Fotografia 192. Jasełka 2006 r. Sebastian jako król
Źródło: *Kronika Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych ul. Stolarska 2*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2006-2010 125
- Fotografia 193. Paweł podczas spotkania „Młodzież Dobra Nowina” w styczniu 2006 r.
Źródło: *Kronika Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych ul. Stolarska 2*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2006-2010 125
- Fotografia 194. Wpis do kroniki Aleksandry Kwaśniewskiej z czerwca 2006 r.
Źródło: *Kronika Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych ul. Stolarska 2*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2006-2010 125
- Fotografia 195. Konkurs plastyczny podczas festynu „Pożegnanie lata” we wrześniu 2007 r.
Źródło: *Kronika Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych ul. Stolarska 2*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2006-2010 126
- Fotografia 196. Ciocia Beatka z podopiecznymi podczas festynu „Pożegnanie lata” we wrześniu 2007 r.
Źródło: *Kronika Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych ul. Stolarska 2*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2006-2010 126
- Fotografia 197. Uczestnik festynu z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka w placówce przy ul. Traugutta w czerwcu 2008 r.
Źródło: *Kronika Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych ul. Stolarska 2*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2006-2010 126
- Fotografia 198. Uczestnicy festynu z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka w placówce przy ul. Traugutta w czerwcu 2008 r.
Źródło: *Kronika Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych ul. Stolarska 2*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2006-2010 127

- Fotografia 199. Uczestnicy festynu z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka w placówce przy ul. Traugutta w czerwcu 2008 r.
 Źródło: *Kronika Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych ul. Stolarska 2*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2006-2010 127
- Fotografia 200. Uczestnicy festynu z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka w placówce przy ul. Traugutta w czerwcu 2008 r.
 Źródło: *Kronika Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych ul. Stolarska 2*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2006-2010 127
- Fotografia 201. Uczestnicy uroczystości z okazji Dnia Pracownika Socjalnego 21 listopada 2008 r.
 Źródło: *Kronika Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych ul. Stolarska 2*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2006-2010 128
- Fotografia 202. Uczestnicy uroczystości z okazji Dnia Pracownika Socjalnego 21 listopada 2008 r.
 Źródło: *Kronika Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych ul. Stolarska 2*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2006-2010 128
- Fotografia 203. Daria i Patrycja – uczestniczki jesiennej sesji fotograficznej 25 października 2009 r.
 Źródło: *Kronika Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych ul. Stolarska 2*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2006-2010 128
- Fotografia 204. Strona z kroniki z informacjami o laureatach konkursów w grudniu 2008 r.
 Źródło: *Kronika Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych ul. Stolarska 2*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2006-2010 129

Zespół placówek opiekuńczo-wychowawczych (2006 do dziś)

- Fotografia 205. Uczestnicy balu karnawałowo-walentynkowego zorganizowanego przez grupę II 13 lutego 2007 r.
 Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga druga*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007 130

- Fotografia 206. Uczestnicy balu karnawałowo-walentynkowego zorganizowanego przez grupę II 13 lutego 2007 r.
Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga druga*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007 131
- Fotografia 207. Odwiedziny przyjaciół z Holandii w marcu 2007 r.
Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga druga*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007 131
- Fotografia 208. Odwiedziny przyjaciół z Holandii w marcu 2007 r.
Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga druga*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007 131
- Fotografia 209. Odwiedziny przyjaciół z Holandii w marcu 2007 r.
Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga druga*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007 132
- Fotografia 210. Uroczystości chrztu i pierwszej komunii wychowanków BZPOW w maju 2007 r.
Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga druga*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007 132
- Fotografia 211. Uroczystości chrztu i pierwszej komunii wychowanków BZPOW w maju 2007 r.
Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga druga*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007 132
- Fotografia 212. Strona w kronice z okazji obchodów 100-lecia Domu przy ul. Traugutta w 2007 r.
Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga druga*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007 133
- Fotografia 213. Wakacje 2007 r.
Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga druga*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007 133
- Fotografia 214. Wakacje 2007 r.
Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga druga*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007 133
- Fotografia 215. Festyn z okazji pożegnania lata, w Domu przy ul. Stolarskiej w 2007 r.
Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga druga*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007 134
- Fotografia 216. Festyn z okazji pożegnania lata, w Domu przy ul. Stolarskiej w 2007 r.
Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga druga*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007 134

- Fotografia 217. Obchody Dnia Pracownika Socjalnego w 2007 r.
 Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga druga*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007 134
- Fotografia 218. Obchody Dnia Pracownika Socjalnego w 2007 r.
 Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga druga*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007 135
- Fotografia 219. Andrzejki 2007 r.
 Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga druga*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007 135
- Fotografia 220. Jasełka w grupach wsparcia 19 grudnia 2007 r.
 Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga trzecia*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007-2008 135
- Fotografia 221. Widownia Jasełek w grupach wsparcia 19 grudnia 2007 r.
 Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga trzecia*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007-2008 136
- Fotografia 222. Ferie w Pieczyskach w lutym 2008 r.
 Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga trzecia*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007-2008 136
- Fotografia 223. Ferie w Pieczyskach w lutym 2008 r.
 Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga trzecia*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007-2008 136
- Fotografia 224. Ferie w Pieczyskach w lutym 2008 r.
 Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga trzecia*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007-2008 137
- Fotografia 225. Zabawa walentynkowa zorganizowana przez grupę IV w lutym 2008 r.
 Prowadzi Andrzej Urbański
 Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga trzecia*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007-2008 137
- Fotografia 226. Uczestniczki zabawy walentynkowej zorganizowanej przez grupę IV w lutym 2008 r.
 Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga trzecia*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007-2008 137

- Fotografia 227. Strona w kronice z okazji Wielkanocy 2008 r.
Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga trzecia*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007-2008 138
- Fotografia 228. Uroczystości pierwszej komunii wychowanków BZPOW w maju 2008 r.
Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga trzecia*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007-2008 138
- Fotografia 229. Notatka w norweskiej gazecie o pobycie wychowanków BZPOW w Vastervik na zaproszenie Tomasza Golloba w sierpniu 2008 r.
Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga trzecia*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007-2008 138
- Fotografia 230. Uczestniczki Święta Piezzonego Ziemniaka 25 września 2008 r.
Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga czwarta*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2008-2013 139
- Fotografia 231. Uczestnicy Święta Piezzonego Ziemniaka 25 września 2008 r.
Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga trzecia*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2007-2008 139
- Fotografia 232. Wręczenie nagród uczestnikom świątecznego turnieju tenisowo-warcabowego 17 stycznia 2009 r.
Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga czwarta*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2008-2013 139
- Fotografia 233. Uczestnicy świątecznego turnieju tenisowo-warcabowego 17 stycznia 2009 r.
Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga czwarta*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2008-2013 140
- Fotografia 234. Uczestnicy Kujawsko-Pomorskiego Zlotu Szkolnych Kół Polskiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych w Złejwsi Wielkiej 3 kwietnia 2009 r.
Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga czwarta*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2008-2013 140
- Fotografia 235. Uczestniczki Kujawsko-Pomorskiego Zlotu Szkolnych Kół Polskiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych w Złejwsi Wielkiej 3 kwietnia 2009 r.
Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga czwarta*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2008-2013 140
- Fotografia 236. Uczestnicy Kujawsko-Pomorskiego Zlotu Szkolnych Kół Polskiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych w Złejwsi Wielkiej 3 kwietnia 2009 r.
Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga czwarta*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2008-2013 141

- Fotografia 237. Strona w kronice poświęcona wycieczce do Chełmna i Golubia-Dobrzyń 17 sierpnia 2009 r.
 Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga czwarta*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2008–2013 141
- Fotografia 238. Występy podczas spotkania z wolontariuszami 9 grudnia 2009 r.
 Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga czwarta*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2008–2013 141
- Fotografia 239. Strona w kronice poświęcona obchodom Międzynarodowego Dnia dziecka 28 maja 2009 r.
 Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga czwarta*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2008–2013 142
- Fotografia 240. Drużyna BZPOW podczas Mistrzostw Polski Domów Dziecka w Piłce Nożnej, Konin 10–11 września 2009 r.
 Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga czwarta*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2008–2013 142
- Fotografia 241. Strona z kroniki z 2010 r.
 Źródło: *Kronika BZPOW*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2010–2013 143
- Fotografia 242. Martyna Strzelecka z BZPOW jako laureatka V edycji Wojewódzkiego Przeglądu Poezji Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych 29 kwietnia 2010 r.
 Źródło: *Kronika BZPOW*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2010–2013 143
- Fotografia 243. Wiosenno-wielkanocna strona z kroniki z 2010 r.
 Źródło: *Kronika BZPOW*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2010–2013 144
- Fotografia 244. Wizyta Prezydenta Bydgoszczy Rafała Bruskiego w BZPOW 7 grudnia 2010 r.
 Źródło: *Kronika BZPOW*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2010–2013 144
- Fotografia 245. Pamiątka z wakacji w Sopocie 17 sierpnia 2012 r.
 Źródło: *Kronika BZPOW*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2010–2013 144
- Fotografia 246. Uczestnicy imprezy na pożegnanie lata w BZPOW 2012 r.
 Źródło: *Kronika BZPOW*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2010–2013 145

- Fotografia 247. Uczestnicy imprezy na pożegnanie lata w Pogorzelicach w 2012 r.
 Źródło: *Kronika BZPOW*, niepublikowany rękopis,
 Bydgoszcz 2010-2013 145
- Fotografia 248. Wychowankowie BZPOW w oceanarium w 2012 r.
 Źródło: *Kronika BZPOW*, niepublikowany rękopis,
 Bydgoszcz 2010-2013 145
- Fotografia 249. Halloween 31 października 2012 r.
 Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga
 czwarta*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2008-2013 146
- Fotografia 250. Halloween 31 października 2012 r.
 Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Księga
 czwarta*, niepublikowany rękopis, Bydgoszcz 2008-2013 146

Hostel (2012-2013)

- Fotografia 251. Wpis w kronice Hostelu z 20 grudnia 2012 r.
 Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych.
 Kronika Hostelu*, niepublikowany rękopis,
 Bydgoszcz lata 2012-2013 147
- Fotografia 252. Wpis w kronice Hostelu z 13 stycznia 2013 r.
 Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych.
 Kronika Hostelu*, niepublikowany rękopis,
 Bydgoszcz lata 2012-2013 147
- Fotografia 253. Wpis w kronice Hostelu z 1 marca 2013 r.
 Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych.
 Kronika Hostelu*, niepublikowany rękopis,
 Bydgoszcz lat 2012-2013 148
- Fotografia 254. Wpis w kronice Hostelu z 29 maja 2013 r.
 Źródło: *Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych.
 Kronika Hostelu*, niepublikowany rękopis,
 Bydgoszcz lat 2012-2013 148

Część trzecia

Działalność byłych i obecnych placówek Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych na fotografiach nadesłanych przez wychowanków i pracowników

Fotografia 255. Arsen Butt-Hussaim

Źródło i opis: Arsen Butt-Hussaim - zbiory prywatne 150

Fotografia 256. Mieszkańcy Domu Dziecka przy ul. Traugutta w 1948 r. Od prawej stoją: Jan Zuckierman, NN chłopiec, Edmund Biniewski, NN dziewczynka, Leon Stobrawa - kierownik Państwowego Domu Dziecka, Arsen Butt-Hussaim, wychowawczynie grupy małych dzieci, które później przeniesiono do Domu Małego Dziecka. Od lewej stoją: NN kobieta, NN mężczyzna, Zbigniew Jankowski w objęciach Jerzego Orewczyka

Źródło i opis: Arsen Butt-Hussaim - zbiory prywatne 150

Fotografia 257. Helenka Ostrowska - kucharka w Państwowym Domu Małych Dzieci w drugiej połowie lat 50 XX wieku

Źródło: zbiory prywatne 151

Fotografia 258. W sadzie przy Państwowym Domu Dziecka w 1950 r. Od lewej: intendentka Janina Bąbka, pracownice kuchni, Arsen Butt-Hussaim

Źródło i opis: Arsen Butt-Hussaim - zbiory prywatne 151

Fotografia 259. Na tyłach Domu Dziecka przy ul. Traugutta, przed mozaiką orła białego w 1950 r. Od lewej: Edmund (Edzio) Biniewski, Jerzy Nowakowski, Arsen Butt-Hussaim

Źródło i opis: Arsen Butt-Hussaim - zbiory prywatne 151

Fotografia 260. Wychowankowie Domu Dziecka przy ul. Traugutta w 1951 r. Od lewej: Edmund (Edzio) Biniewski, Arsen Butt-Hussaim, Henryk Śmiałowicz

Źródło i opis: Arsen Butt-Hussaim - zbiory prywatne 152

Fotografia 261. Grupa wychowanków w sadzie przy Państwowym Domu Dziecka latem 1951 r. Od lewej stoją: Janusz Biniewski, NN, Edmund Biniewski, Krystyna Biniewska, Henryk Śmiałowicz. Od lewej kłęczą: NN, Bernadeta (Berna) Przybysz, Arsen Butt-Hussaim

Źródło i opis: Arsen Butt-Hussaim - zbiory prywatne 152

Fotografia 262. Po meczu towarzyskim w siatkówkę między wychowankami Państwowego Domu Dziecka w Bydgoszczy, a wychowankami Państwowego Domu Młodzieży „Młody Las”, w 1951 r. w Toruniu. Od lewej stoją: Mietek Stobrawa (PDDz), zawodnik „Młodego Lasu”, Jurek Orewczyk (PDDz), Heniek Budnik (PPDz), Heniek Śmiałowicz (PDDz), zawodnik „Młodego Lasu”, Arsen Butt-Hussaim (PDDz). Od lewej siedzą: Jan Przytarski (PDDz), pozostali - zawodnicy „Młodego Lasu”

Źródło i opis: Arsen Butt-Hussaim - zbiory prywatne 152

- Fotografia 263. Widok na Bydgoszcz z zaplecza Państwowego Domu Dziecka w 1951 r.
Od lewej: Henryk Śmiałowicz, Krystyna Biniewska, Janusz Biniewski
z NN dziewczyną, NN chłopak (na dole), Bernadeta Przybysz, Arsen
Butt-Hussaim
Źródło i opis: Arsen Butt-Hussaim - zbiory prywatne 153
- Fotografia 264. Wychowanka Państwowego Domu Małych Dzieci w 1951 r.
Źródło: zbiory prywatne 153
- Fotografia 265. Rysio - wychowanek Państwowego Domu Małych Dzieci w czerwcu
1951 r.
Źródło: zbiory prywatne 153
- Fotografia 266. Kucharki z Państwowego Domu Małych Dzieci przy ul. Stolarskiej.
W środku: Helenka Ostrowska, pierwsza z prawej Anna Wegner
Źródło: zbiory prywatne 154
- Fotografia 267. Lato 1954 r. Zjazd Wychowanków Państwowego Domu Dziecka w Byd-
goszczy. W środku, między dwiema paniami, stoi kierownik Leon Sto-
brawa
Źródło i opis: Arsen Butt-Hussaim - zbiory prywatne 154
- Fotografia 268. Uczestnicy Zjazdu Wychowanków Państwowego Domu Dziecka w Byd-
goszczy w lecie 1954 r., przed wejściem głównym do Domu. W centrum
grupy, obok dziewczyny w kraciastej sukience, stoi kierownik Leon
Stobrawa. Pierwszy z prawej stoi wychowawca Kazimierz Słupiński -
nauczyciel matematyki w szkole ogólnokształcącej na Szwedzerowie
Źródło i opis: Arsen Butt-Hussaim - zbiory prywatne 154
- Fotografia 269. Pracownicy Państwowego Domu Małych Dzieci w czerwcu 1956 r.
Źródło: zbiory prywatne 155
- Fotografia 270. Wejście do Państwowego Domu Młodzieży w 1957 r.
Źródło: Arkadiusz Roman Wojtaszewski - zbiory prywatne 155
- Fotografia 271. Mecz koszykówki między drużynami Państwowego Domu Młodzieży
w Bydgoszczy i Państwowego Domu Młodzieży w Toruniu, 6 czerwca
1958 r.
Źródło: Arkadiusz Roman Wojtaszewski - zbiory prywatne 155
- Fotografia 272. Uczestnicy wycieczki wychowanków Państwowego Domu Młodzieży
do Gdyni 6 czerwca 1958 r. Na zdjęciu m.in.: wychowankowie Bącz-
kowski, Stebioda i kierownik Domu Leon Stobrawa
Źródło i opis: Arkadiusz Roman Wojtaszewski - zbiory prywatne 156

- Fotografia 273. Uczestnicy wycieczki wychowanków Państwowego Domu Młodzieży do Gdyni 27 czerwca 1958 r. i transatlantyk MS Batory
Źródło i opis: Arkadiusz Roman Wojtaszewski - zbiory prywatne 156
- Fotografia 274. Wychowankowie Państwowego Domu Młodzieży 1 lipca 1958 r. na wycieczce w Gdyni. Od lewej: Albert Haus, Arkadiusz Wojtaszewski, Wonatowski, Markiewicz
Źródło i opis: Arkadiusz Roman Wojtaszewski - zbiory prywatne 156
- Fotografia 275. Świetlica Państwowego Domu Młodzieży w 1959 roku - w okularach wychowawca Kazimierz Słupiński
Źródło: Arkadiusz Roman Wojtaszewski - zbiory prywatne 157
- Fotografia 276. Wychowankowie Państwowego Domu Młodzieży w 1959 r. Bogdan Jankowski, Arnold Rychlicki, Zygfryd Szulc, Arkadiusz Wojtaszewski
Źródło: Arkadiusz Roman Wojtaszewski - zbiory prywatne 157
- Fotografia 277. Przed wozownią w Państwowym Domu Młodzieży w 1959 r. Pierwszy z lewej wychowawca Kazimierz Słupiński
Źródło: Arkadiusz Roman Wojtaszewski - zbiory prywatne 157
- Fotografia 278. Wejście do Państwowego Domu Młodzieży w 1960 r.
Źródło: Maria Miszewska - zbiory prywatne 158
- Fotografia 279. Wychowankowie Państwowego Domu Młodzieży, 21 listopada 1960 r. w ogrodzie Domu. Wyżej: Balcerowicz, Chrobociński. Niżej: Arkadiusz Wojtaszewski, Semyrglin, Gąsiorowski
Źródło i opis: Arkadiusz Roman Wojtaszewski - zbiory prywatne 158
- Fotografia 280. Pielęgniarki w Państwowym Domu Małych Dzieci w latach 70. XX wieku. Z dzieckiem na kolanach Maria Miszewska - starsza pielęgniarka, obok Lucyna Kobylecka - salowa
Źródło: Maria Miszewska - zbiory prywatne 158
- Fotografia 281. Dom Małego Dziecka ok. 1974 r. Od lewej: Maria Kasprzak - opiekunka, Elżbieta Wasilewska - pielęgniarka
Źródło i opis: Maria Kasprzak - zbiory prywatne 159
- Fotografia 282. Dom Małego Dziecka ok. 1974 r. Od lewej: Zofia Zgórzyńska - pielęgniarka, Maria Kasprzak - opiekunka, Eugenia Smolog - opiekunka
Źródło i opis: Maria Kasprzak - zbiory prywatne 159
- Fotografia 283. Dom Małego Dziecka w 1974 r. Maria Kasprzak - opiekunka i Pawełek
Źródło i opis: Maria Kasprzak - zbiory prywatne 159
- Fotografia 284. Dom Małego Dziecka w 1974 r. Maria Kasprzak - opiekunka i Pawełek
Źródło i opis: Maria Kasprzak - zbiory prywatne 160

- Fotografia 285. Drużyna piłkarska Pogotowia Opiekuńczego oraz dyrektor Kazimierz Dulęba i trener Tadeusz Choroszy, pod koniec lat 70. XX wieku
Źródło: Arkadiusz Roman Wojtaszewski - zbiory prywatne 160
- Fotografia 286. Goście kolonii wychowanków Państwowego Pogotowia Opiekuńczego u Arsena Butt-Hussaima (mężczyzna z wąsami) w Warszawie w styczniu 1977 r.
Źródło i opis: Arsen Butt-Hussaim - zbiory prywatne 160
- Fotografia 287. Goście kolonii wychowanków Państwowego Pogotowia Opiekuńczego u Arsena Butt-Hussaima w Warszawie w styczniu 1977 r. Trzecia od lewej w górnym rzędzie - wychowawczynie; w okularach Anna Preiss - zastępca dyrektora Pogotowia
Źródło i opis: Arsen Butt-Hussaim - zbiory prywatne 161
- Fotografia 288. Maria Miszewska - starsza pielęgniarka w Państwowym Domu Małych Dzieci w latach 80. XX wieku
Źródło: Maria Miszewska - zbiory prywatne 161
- Fotografia 289. Dom Małego Dziecka w latach 90. XX wieku. Fizjoterapeuta Grażyna Raclawska z podopiecznymi
Źródło: Grażyna Raclawska - zbiory prywatne 161
- Fotografia 290. Dom Małego Dziecka w 1998 r. Od prawej strony opiekunka Hanna Nawrocka, Irena Fiut - salowa
Źródło: Grażyna Raclawska - zbiory prywatne 162
- Fotografia 291. Dom Małego Dziecka w 1997 r. Od prawej strony: Marianna Leśniewska - salowa, Kazimiera Szudarska - pielęgniarka, Renata Wakrzyńska - rehabilitantka, Grażyna Raclawska - fizjoterapeuta
Źródło: Grażyna Raclawska - zbiory prywatne 162
- Fotografia 292. Dom Małego Dziecka w latach 90. XX wieku. Od prawej strony: Renata Wakrzyńska - rehabilitantka, Justyna Grudzińska - pielęgniarka, Marzena Gawron - pielęgniarka, Grażyna Raclawska - fizjoterapeuta, Maria Miszewska - starsza pielęgniarka, Barbara Przybytkowska - pielęgniarka
Źródło: Grażyna Raclawska - zbiory prywatne 162
- Fotografia 293. Przyjęcie urodzinowe w Domu Małego Dziecka w latach 90. XX wieku. Od prawej strony: Jolanta Kulinicz - psycholog, w późniejszym czasie dyrektor Domu Małego Dziecka, Grażyna Raclawska - fizjoterapeuta, Maria Miszewska - starsza pielęgniarka
Źródło: Grażyna Raclawska - zbiory prywatne 163

- Fotografia 294. Przyjęcie urodzinowe w Domu Małego Dziecka w latach 90. XX wieku. Zdmuchuje świece Grażyna Raclawska - fizjoterapeuta, obok Jolanta Kulnicz - psycholog, w późniejszym czasie dyrektor Domu Małego Dziecka
 Źródło: Grażyna Raclawska - zbiory prywatne 163
- Fotografia 295. Podopieczni Domu Małego Dziecka w latach 90. XX wieku
 Źródło: Grażyna Raclawska - zbiory prywatne 163
- Fotografia 296. Dom Małego Dziecka w październiku 1998 r. Od prawej strony: Katarzyna Ćwik - opiekunka, Marzena Zagert - opiekunka, Justyna Superczyńska - opiekunka
 Źródło: Grażyna Raclawska - zbiory prywatne 164
- Fotografia 297. Dom Małego Dziecka w kwietniu 1999 r. Od lewej strony: Joanna Kaczmarek - opiekunka, Grażyna Raclawska - fizjoterapeuta
 Źródło: Grażyna Raclawska - zbiory prywatne 164
- Fotografia 298. Spotkanie mikołajkowe w Domu Małego Dziecka w 1999 r. Z prawej strony Beata Mięsikowska - opiekunka. Od lewej strony: Maria Macek - salowa, Katarzyna Szczepańska - przełożona pielęgniarek, Bogumiła Noch - salowa
 Źródło: Katarzyna Szczepańska - zbiory prywatne 164
- Fotografia 299. Pracownicy i wychowankowie Domu Małego Dziecka na wycieczce w Hengelo. W centrum, w beżowym kostiumie Katarzyna Szczepańska - pielęgniarka
 Źródło: Katarzyna Szczepańska - zbiory prywatne 165
- Fotografia 300. Pracownicy i wychowankowie Domu Małego Dziecka na wycieczce w Mielnie. Od prawej strony: Róża Zgarda - salowa, Małgorzata Nowak - salowa, Katarzyna Szczepańska - przełożona pielęgniarek, Renata Góra - opiekunka, po lewej stronie Aneta Siernicka - opiekunka
 Źródło: Katarzyna Szczepańska - zbiory prywatne 165
- Fotografia 301. Wiesław Guziński
 Źródło i opis: Wiesław Guziński - zbiory prywatne 165

Część czwarta
Pracownicy i wychowankowie
na fotografiach z archiwum
Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych

- Fotografia 302. Wyjazd szkoleniowy pracowników Pogotowia Opiekuńczego do Krakowa w 1991 r. Od lewej: Krzysztof Jankowski, Dorota Napieralska, Wiesław Guziński, Leszek Krogulski, Wacław Kaźmierczak, Teresa Kujawa, Mariola Kaczalska, Marian Powalisz
 Źródło: archiwum BZPOW 168
- Fotografia 303. Przegląd Twórczości Wychowanków Domów Dziecka Inowrocław 1993. Opiekunowie: Krzysztof Jankowski, Sławomira Mazurowicz, Ryszard Balcer, Leszek Wydra, Marian Powalisz. Dzieci: Małgorzata Krukowska, Beata Cieślęwicz, Ilona Cieślęwicz, Katarzyna Pawłowska, Justyna Margañska
 Źródło: archiwum BZPOW 168
- Fotografia 304. Spotkanie dyrektora Pogotowia Opiekuńczego z emerytami w 1994 r. Od lewej: Teresa Budzyńska, Elżbieta Osowska, Halina Kokoszyńska
 Źródło: archiwum BZPOW 168
- Fotografia 305. Spotkanie dyrektora Pogotowia Opiekuńczego z emerytami w 1994 r. Od lewej: Teresa Kujawa, Sławomira Mazurowicz, Krystyna Jenerowicz, Wiesław Urbański, Ferdynand Kopyciński, Elżbieta Osowska
 Źródło: archiwum BZPOW 169
- Fotografia 306. Wyjazd szkoleniowy Szczecin - Śliwin - Rewal w 1995 r.
 Źródło: archiwum BZPOW 169
- Fotografia 307. Wyjazd szkoleniowy Szczecin - Śliwin - Rewal w 1995 r. Stoją od lewej: Aleksandra Ignatowicz, Klara Heise, Jerzy Szczechowicz, Krzysztof Jankowski, Irena Szawarska. Klęczą od lewej: Marian Powalisz, Agnieszka Tarczałowicz. Pozostałe osoby to pracownicy Pogotowia Opiekuńczego w Szczecinie
 Źródło: archiwum BZPOW 169
- Fotografia 308. Wyjazd szkoleniowy Szczecin - Śliwin - Rewal w 1995 r. Od lewej: Ryszard Balcer, Klara Heise, Andrzej Urbański, Dorota Napieralska, Krzysztof Jankowski, Agnieszka Tarczałowicz, Katarzyna Felcyn, Leszek Wydra, Aleksandra Ignatowicz
 Źródło: archiwum BZPOW 170

- Fotografia 309. Wyjazd szkoleniowy Szczecin - Śliwin - Rewal w 1995 r. Stoją od lewej: trzecia osoba - Irena Szawarska, Krzysztof Jankowski, Jerzy Szczechowicz, Klara Heise, Aleksandra Ignatowicz. Klęczą: druga osoba od lewej - Marian Powalisz, Andrzej Urbański. Pozostałe osoby: pracownicy Pogotowia Opiekuńczego w Szczecinie
 Źródło: archiwum BZPOW 170
- Fotografia 310. Pracownicy Pogotowia Opiekuńczego z Bydgoszczy i Szczecina podczas szkolenia ośrodka wypoczynkowym Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Rewalu w 1995 r. Od prawej stoją: Agnieszka Tarczałowicz, Marian Powalisz, Dorota Napieralska, Andrzej Urbański, Krzysztof Jankowski, Jerzy Szczechowicz. Obok Krzysztofa Jankowskiego stoi Irena Szawarska dyrektor Pogotowia Opiekuńczego w Szczecinie oraz pracownicy Pogotowia Opiekuńczego w Szczecinie i Kuratorium Oświaty w Szczecinie
 Źródło: archiwum BZPOW 170
- Fotografia 311. Obchody Dnia Edukacji Narodowej w Pogotowiu Opiekuńczym w 1996 r. Od lewej: Krzysztof Jankowski, Wiesław Guziński, Dorota Napieralska, Aleksandra Siłka, Irena Stobrawa
 Źródło: archiwum BZPOW 171
- Fotografia 312. W sekretariacie Pogotowia Opiekuńczego w 1996 r. Od lewej: Irena Stobrawa - pedagog i Halina Kokoszyńska - specjalista ds. wychowanków
 Źródło: archiwum BZPOW 171
- Fotografia 313. Świetlica grupy II chłopców, odrabianie zadań domowych w ok. 1996 r. Na zdjęciu m.in.: Łukasz Brądkiewicz, Damian Dembek
 Źródło: archiwum BZPOW 171
- Fotografia 314. Mecz „wychowankowie - wychowawcy” rozegrany w Pogotowiu Opiekuńczym w Dniu Dziecka w 1997 r. Od lewej: Krzysztof Jankowski, Wiesław Guziński, Jacek Poraziński, Andrzej Urbański, Ryszard Balcer, Tadeusz Choroszy
 Źródło: archiwum BZPOW 172
- Fotografia 315. Po pożarze w kuchni Pogotowia Opiekuńczego w 1997 r.
 Źródło: archiwum BZPOW 172
- Fotografia 316. Po pożarze w kuchni Pogotowia Opiekuńczego w 1997 r.
 Źródło: archiwum BZPOW 172
- Fotografia 317. Przedstawienie w świetlicy z okazji 20-lecia Pogotowia Opiekuńczego w 1998 r. Na zdjęciu wychowanka Alina Wiecka
 Źródło: archiwum BZPOW 173

- Fotografia 318. Obchody 20-lecia Pogotowia Opiekuńczego w 1998 r. Na zdjęciu: Krzysztof Jankowski, tyłem m.in. Lidia Żabińska
Źródło: archiwum BZPOW 173
- Fotografia 319. Obchody 20-lecia Pogotowia Opiekuńczego w 1998 r. zorganizowane w Pałacu Młodzieży. Prowadzący uroczystość: Joanna Gulczyńska, Leszek Krogulski
Źródło: archiwum BZPOW 173
- Fotografia 320. Obchody 20-lecia Pogotowia Opiekuńczego w 1998 r. w świetlicy grupy przedszkolnej. Na zdjęciu: Małgorzata Cichecka, Ewa Cichecka, Alina Wiecka, Emil Wiecki, Katarzyna Ziółkowska, Jagoda Ptaszyńska, Maciej Ptaszyński, Adrian Bąk
Źródło: archiwum BZPOW 174
- Fotografia 321. Obchody 20-lecia Pogotowia Opiekuńczego w 1998 r. Na zdjęciu: Wiesław Guziński, wolontariuszka Alina Słodkowska, Natalia Tadych, Katarzyna Ziółkowska
Źródło: archiwum BZPOW 174
- Fotografia 322. Tadeusz Choroszy i Krystyna Szczerbacka w 1998 r., podczas uroczystości z okazji 20-lecia Pogotowia Opiekuńczego
Źródło: archiwum BZPOW 174
- Fotografia 323. Obchody 20-lecia Pogotowia Opiekuńczego w 1998 r. Występujące dzieci: Dominika Obara, Katarzyna Ziółkowska, Adrian Bąk, Jagoda Ptaszyńska, Maciej Ptaszyński
Źródło: archiwum BZPOW 175
- Fotografia 324. Obchody 20-lecia Pogotowia Opiekuńczego w 1998 r. Od lewej: Danuta Stefańska-Bonk, Barbara Wiszniewska
Źródło: archiwum BZPOW 175
- Fotografia 325. Przedstawienie wystawione przez dzieci w ramach obchodów 20-lecia Pogotowia Opiekuńczego w 1998 r. Na zdjęciu m.in.: wolontariuszka Alina Słodkowska, Ewa Cichecka, Ewelina Bąk, Katarzyna Ziółkowska
Źródło: archiwum BZPOW 175
- Fotografia 326. Odwiedziny Przyjaciół z Holandii w Pogotowiu Opiekuńczym w 1999 r. Od lewej: Frank Stroeken i Theo Timmers. Fot. Krzysztof Jankowski
Źródło: archiwum BZPOW 176
- Fotografia 327. Plecaki pełne prezentów przywiezione przez Przyjaciół z Holandii do Pogotowia Opiekuńczego w 1999 r. Od lewej: Frank Stroeken i Theo Timmers. Fot. Krzysztof Jankowski
Źródło: archiwum BZPOW 176

- Fotografia 328. Spotkanie dyrektora Pogotowia Opiekuńczego z emerytami w 1999 r. Od lewej: Elżbieta Jutrowska, Ewa Borowska, Urszula Mindykowska, Danuta Bonk, Józefa Mindak, Sławomira Mazurowicz, Halina Kokończyńska, Elżbieta Osowska
 Źródło: archiwum BZPOW 176
- Fotografia 329. Jasełka w Pogotowiu Opiekuńczym w 2001 r., w świetlicy na pierwszym piętrze. Na zdjęciu: Anna Janowiak, Marta Katafiasz, Ewa Katafiasz, Paulina Katafiasz, Katarzyna Katafiasz, Patrycja Obara
 Źródło: archiwum BZPOW 177
- Fotografia 330. Jasełka w Pogotowiu Opiekuńczym w 2001 r. Na zdjęciu: Mariusz Wyrrwał, Jagoda Ptaszyńska, Marta Katafiasz, Małgorzata Janowiak, Aleksandra Ignatowicz, klerycy ze Zgromadzenia Ducha Świętego w Bydgoszczy
 Źródło: archiwum BZPOW 177
- Fotografia 331. Przedstawienie „Bajka o smutnym osiołku”. Na zdjęciu: Moniak Nawrot, Wioletta Dubel, Magda Ochman
 Źródło: archiwum BZPOW 177
- Fotografia 332. Spotkanie Wojewody Romualda Kosieniaka i Stefanii Myszkier z Urzędu Wojewódzkiego z wychowankami Pogotowia Opiekuńczego, przed świętami Bożego Narodzenia 2002. Na zdjęciu także pracownicy Pogotowia: Krzysztof Jankowski, Lucyna Napieralska, Marian Sabatowicz. Dzieci: Damian Różycki, Sylwester Różycki, Patrycja Kierzkowska, Izabella Gdaniec, Wioletta Przybysz, Damian Darłak, Daria Fleszewska, Agnieszka Ratajczyk, Damian Wiśniewski
 Źródło: archiwum BZPOW 178
- Fotografia 333. Spotkanie Wojewody Romualda Kosieniaka i Stefanii Myszkier z Urzędu Wojewódzkiego z wychowankami Pogotowia Opiekuńczego, przed świętami Bożego Narodzenia 2002. Na zdjęciu także: Sylwester Różycki, Damian Różycki, Patrycja Kierzkowska
 Źródło: archiwum BZPOW 178
- Fotografia 334. Jasełka w wykonaniu dzieci z Pogotowia Opiekuńczego w 2002 r. Od lewej: Jarosław Janowiak, Krzysztof Jankowski, Szymon Adler
 Źródło: archiwum BZPOW 178
- Fotografia 335. Jasełka w wykonaniu dzieci z Pogotowia Opiekuńczego w 2002 r. Wyżej: Anna Iglińska, Daria Fleszewska. Siedzi: Izabela Gdaniec
 Źródło: archiwum BZPOW 179

- Fotografia 336. Pracownicy Pogotowia Opiekuńczego podczas spotkania wigilijnego w 2002 r. Stoją od lewej: Halina Kokoszyńska, Wioletta Skomska, Danuta Stefańska, Waclawa Kaźmierczak, Elżbieta Jutowska, Grażyna Palińska, Krzysztof Jankowski, Elżbieta Osowska, Agnieszka Tarczałowicz, Mariola Kaczalska, Ewa Thews, Dorota Napieralska, Lucyna Napieralska, Celestyna Konieczna, klęczący Aleksander Murawski, Teresa Kujawa, Zofia Muszyńska, Maciej Murzynowski, Magdalena Mokińska
- Fotografia 337. Tort z okazji 25-lecia Pogotowia Opiekuńczego w 2003 r.
Źródło: archiwum BZPOW 179
- Fotografia 338. Obchody 25-lecia Pogotowia Opiekuńczego w 2003 r.
Źródło: archiwum BZPOW 180
- Fotografia 339. Obchody 25-lecia Pogotowia Opiekuńczego w 2003 r. w Pałacu Młodzieży. Na zdjęciu: Krzysztof Jankowski, Krystyna Górka, Teresa Kujawa, Wiceprezydent Bydgoszczy Maciej Obremski
Źródło: archiwum BZPOW 180
- Fotografia 340. Obchody 25-lecia Pogotowia Opiekuńczego w 2003 r. w świetlicy placówki. Na zdjęciu m.in.: Sławomira Mazurowicz, Katarzyna Felcyn, Iwona Pydych (sędzia Sądu Rejonowego w Bydgoszczy), Tadeusz Choroszy, wychowanka Magdalena Ochman
Źródło: archiwum BZPOW 180
- Fotografia 341. Zajęcia w grupie przedszkolnej Pogotowia Opiekuńczego w 2003 r. Wychowawczynie: Halina Kokoszyńska, Elżbieta Osowska. Dzieci: Sara Podolska, Artur Pankanin, nn.
Źródło: archiwum BZPOW 181
- Fotografia 342. Obchody Dnia Dziecka w Pogotowiu Opiekuńczym w 2003 r. Wychowawcy: Agnieszka Tarczałowicz, Ryszard Balcer, Wiesław Guziński, Maciej Murzynowski. Wychowankowie m.in.: Jagoda Skrzecińska, Ola Mikietyńska, Lucyna Plaskiewicz, Daria Fleszewska, Wioletta Przybysz
Źródło: archiwum BZPOW 181
- Fotografia 343. Przyjaciele z Holandii po spotkaniu z prezydentem Konstantym Dombrowiczem w 2004 r.
Źródło: archiwum BZPOW 181
- Fotografia 344. Uroczystość otwarcia szkoły przy Pogotowiu Opiekuńczym w 2004 r. Na zdjęciu: Krzysztof Jankowski, Halina Piechocka-Lipka z Urzędu Miasta Bydgoszczy
Źródło: archiwum BZPOW 182

- Fotografia 345. Sala matematyczna w nowej szkole przy Pogotowiu Opiekuńczym w 2004 r.
 Źródło: archiwum BZPOW 182
- Fotografia 346. Lekcja matematyki w szkole przy Pogotowiu Opiekuńczym w 2004 r. Nauczycielka: Celestyna Konieczna. Uczniowie: Ola Mikietyńska, Patrycja Czerwonka, Bartosz Dworzecki
 Źródło: archiwum BZPOW 182
- Fotografia 347. Harrie i Brigid van de Moesdijk przy tablicy pamiątkowej w Domu przy ul. Toruńskiej, w grudniu 2007 r.
 Źródło: archiwum BZPOW 183
- Fotografia 348. Zajęcia w szkole wyremontowanej dzięki pomocy Przyjaciół z Holandii. Na zdjęciu: Krzysztof Jankowski
 Źródło: archiwum BZPOW 183
- Fotografia 349. Prace dzieci z Domu przy ul. Traugutta wykonane w ramach Projektu „Baltazar” w 2007 r.
 Źródło: archiwum BZPOW 183
- Fotografia 350. Impreza z okazji Dnia Dziecka w Domu Małego Dziecka „Filipek” w 2007 r.
 Źródło: archiwum BZPOW 184
- Fotografia 351. Tomasz Gollob i wychowankowie BZPOW w Szwecji w 2008 r.
 Źródło: archiwum BZPOW 184
- Fotografia 352. Wyjazd dzieci z BZPOW do Hogsby (Szwecja) w 2009 r.
 Źródło: archiwum BZPOW 184
- Fotografia 353. Odwiedziny Przyjaciół z Holandii w BZPOW w 2009 r. Od lewej: Theo Renders, Frida Renders, Hanny Timmers, Frank Stroeken, Marleen Viersel, Theo Timmers. Fot. Krzysztof Jankowski
 Źródło: archiwum BZPOW 185
- Fotografia 354. Spotkanie Franka Stroekena z wychowankiem Maksymilianem Żurkiem. Po prawej Wiesław Guziński
 Źródło: archiwum BZPOW 185
- Fotografia 355. W pracowni komputerowej Atos, której przedstawicielki w 2014 r. przekazały pracownię komputerową do użytkowania przez mieszkańców hostelu i wychowanków grup wsparcia BZPOW Od lewej: pracowniczki firmy Atos - Pani Marta, Pani Monika, Pani Katarzyna, Pani Milena, Elżbieta Rusielewicz - Wicewojewoda Kujawsko-Pomorski, Magdalena Grzybowska z hostelu BZPOW, Pani Magdalena
 Źródło: archiwum BZPOW 186

Fotografia 356. Zabawy ogrodzie przy Hostelu BZPOW	
Źródło: archiwum BZPOW	186

Część piąta

Budynki Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych na współczesnych fotografiach

Fotografia 357. Dom przy ul. Traugutta obecnie. Widok od strony ulicy. Fot. Przemysław P. Grzybowski	188
Fotografia 358. Dom przy ul. Traugutta obecnie. Widok od strony ulicy. Fot. Przemysław P. Grzybowski	188
Fotografia 359. Dom przy ul. Traugutta obecnie. Widok od strony ulicy. Fot. Przemysław P. Grzybowski	188
Fotografia 360. Dom przy ul. Traugutta obecnie. Widok od strony ulicy. Fot. Przemysław P. Grzybowski	189
Fotografia 361. Dom przy ul. Traugutta obecnie. Wejście główne. Fot. Przemysław P. Grzybowski	189
Fotografia 362. Tablica pamiątkowa ku czci H. Dietza w przedsionku Domu przy ul. Traugutta. Fot. Przemysław P. Grzybowski	189
Fotografia 363. Budynek BZPOW na skarpie szwederowskiej. Widok obecny od strony ul. Wiatrakowej. Fot. Przemysław P. Grzybowski	190
Fotografia 364. Budynek BZPOW na skarpie szwederowskiej. Widok obecny od strony ul. Wiatrakowej. Fot. Przemysław P. Grzybowski	190
Fotografia 365. Dom przy ul. Traugutta obecnie. Widok od strony boiska i ul. Wiatrakowej. Fot. Przemysław P. Grzybowski	190
Fotografia 366. Dom przy ul. Traugutta obecnie. Widok od strony boiska i ul. Wiatrakowej. Fot. Przemysław P. Grzybowski	191
Fotografia 367. Dom przy ul. Traugutta obecnie. Widok od strony boiska i ul. Wiatrakowej. Fot. Przemysław P. Grzybowski	191

Fotografia 368. Szkoła w starej wozowni przy ul. Traugutta. Widok obecny. Fot. Przemysław P. Grzybowski	191
Fotografia 369. Dom Małego Dziecka „Filipek” przy ul. Stolarskiej. Wejście główne. Fot. Przemysław P. Grzybowski	192
Fotografia 370. Dom Małego Dziecka „Filipek” przy ul. Stolarskiej. Widok od strony placu zabaw. Fot. Przemysław P. Grzybowski	192
Fotografia 371. Dom Małego Dziecka „Filipek” przy ul. Stolarskiej. Widok od strony placu zabaw. Fot. Przemysław P. Grzybowski	192
Fotografia 372. Dom Małego Dziecka „Filipek” przy ul. Stolarskiej. Widok od strony placu zabaw. Fot. Przemysław P. Grzybowski Źródło: archiwum BZPOW	193
Fotografia 373. Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Bora-Komorowskiego 22. Widok obecny Źródło: archiwum BZPOW	193
Fotografia 374. Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Bora-Komorowskiego 22. Widok obecny Źródło: archiwum BZPOW	193
Fotografia 375. Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Bora-Komorowskiego 57. Widok obecny Źródło: archiwum BZPOW	194
Fotografia 376. Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Bora-Komorowskiego 57. Widok obecny Źródło: archiwum BZPOW	194
Fotografia 377. Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Bora-Komorowskiego 59. Widok obecny Źródło: archiwum BZPOW	194
Fotografia 378. Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Bora-Komorowskiego 59. Widok obecny Źródło: archiwum BZPOW	195
Fotografia 379. Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Bora-Komorowskiego 63. Widok obecny Źródło: archiwum BZPOW	195
Fotografia 380. Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Grunwaldzkiej 49. Widok obecny Źródło: archiwum BZPOW	195

- Fotografia 381. Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Grunwaldzkiej 49. Widok obecny
Źródło: archiwum BZPOW 196
- Fotografia 382. Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Plac Chełmiński 7. Widok obecny
Źródło: archiwum BZPOW 196
- Fotografia 383. Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Plac Chełmiński 7. Widok obecny
Źródło: archiwum BZPOW 196
- Fotografia 384. Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Plac Chełmiński 7. Widok obecny
Źródło: archiwum BZPOW 197
- Fotografia 385. Mieszkanie usamodzielnienia przy ul. Popiełuszki
Źródło: archiwum BZPOW 197
- Fotografia 386. Hostel BZPOW przy ul. Dunikowskiego
Źródło: archiwum BZPOW 197

Aneks

Regulamin Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych

Załącznik

**do Zarządzenia nr 14/13 z dnia 31.01.2013 r. Dyrektora BZPOW
w Bydgoszczy**

Rozdział I

Postanowienia ogólne

§ 1.1. Regulamin Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, zwany dalej „Regulaminem”, określa zadania, organizację, a także specyfikę i zakres sprawowanej opieki przez Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, zwany dalej „Zespołem placówek”.

1. Podstawy prawne działania Zespołu placówek:

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2011 r. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. z 2008 r. Nr 223, poz. 1458 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759 z późn. zm.),

- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 292, poz. 1720),
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 sierpnia 2012 r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie (Dz. U. z 2012 r., poz. 954),
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym (Dz.U. z 2011 r. Nr 296 poz. 1755),
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 maja 2011 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach (Dz.U. z 2011 r. Nr 109, poz. 631),
- Uchwała nr LXVI/1238/2006 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29.03.2006 r. w sprawie połączenia placówek opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie miasta Bydgoszczy w placówkę wielofunkcyjną o nazwie „Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych”, zmieniona Uchwałą nr LV/844/09 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 25 listopada 2009 r., Uchwałą nr LXVIII/1050/10 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30 czerwca 2010 r., Uchwałą nr LXXI/1093/10 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15 września 2010 r., Uchwałą nr XV/254/11 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 28 września 2011 r., Uchwałą nr XXI/395/12 Rady Miasta z dnia 25 stycznia 2012 r. oraz Uchwałą XXIX/539/12 z dnia 30 maja 2012 r.,
- Uchwała nr LXXI/1334/2006 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 28.06.2006 r. w sprawie ustalenia limitów miejsc w Bydgoskim Zespole Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, zmieniona Uchwałą nr LV/845/09 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 25 listopada 2009 r., Uchwałą nr LXVIII/1051/10 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30 czerwca 2010 r., Uchwałą nr LXXI/1094/10 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15 września 2010 r. oraz Uchwałą nr XV/253/11 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 28 września 2011 r. oraz Uchwałą nr XXIX/538/12 z dnia 30 maja 2012 r.,
- Uchwała nr XXXVI/741/12 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 19.12.2012 r. w sprawie umiejscowienia na terenie Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej typu interwencyjnego w Bydgoszczy przy ul. Traugutta 5 w Bydgoszczy wchodzącej w skład Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych z siedzibą przy ul. Traugutta 5 w Bydgoszczy Centrum administracyjnego do spraw obsługi placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej, wsparcia dziennego i hostelu w Bydgoszczy,
- przepisy wykonawcze do w/wym. aktów prawnych,
- inne obowiązujące akty prawne.

- § 2.1. Zespół placówek jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej Miasta Bydgoszczy.
2. Podmiotem prowadzącym Zespół placówek, działający w formie jednostki budżetowej jest Miasto Bydgoszcz.
 3. Zespół placówek jest formą instytucjonalnej pieczy zastępczej i placówki wsparcia dziennego – placówką opiekuńczo-wychowawczą – łączącą zadania placówek typu: socjalizacyjnego, interwencyjnego, wsparcia dziennego.
 4. Obsługę ekonomiczno-administracyjną i organizacyjną placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej, wsparcia dziennego i hostelu w Bydgoszczy, wchodzących w skład Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych z siedzibą przy ul. Traugutta 5 w Bydgoszczy i wykonujących zadania instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Bydgoszczy, zapewnia Centrum administracyjne, zwane dalej „Centrum”, umiejscowione na terenie Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej typu interwencyjnego w Bydgoszczy przy ul. Traugutta 5 w Bydgoszczy.
 5. Zasady funkcjonowania Centrum określa statut stanowiący załącznik do Uchwały Nr XXXVI/741/12 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 19.12.2012 r., wymienionej w ust. 1.
 6. Siedzibą Zespołu placówek jest placówka przy ul. Traugutta 5.
 7. W ramach struktury organizacyjnej Zespołu placówek działają:
 - 1) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu interwencyjnego w Bydgoszczy, ul. Traugutta 5,
 - 2) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu interwencyjnego i socjalizacyjnego w Bydgoszczy, ul. Stolarska 2,
 - 3) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego – mieszkanie usamodzielnienia w Bydgoszczy, ul. Bora-Komorowskiego 57/2,
 - 4) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego – mieszkanie usamodzielnienia w Bydgoszczy, ul. Wyzwolenia 103/65,
 - 5) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego – mieszkanie usamodzielnienia w Bydgoszczy, ul. Grunwaldzka 49/2,
 - 6) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego – mieszkanie usamodzielnienia w Bydgoszczy, ul. Bora-Komorowskiego 63/13,
 - 7) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego – usamodzielnienia w Bydgoszczy, ul. Łomżyńska 54/1,
 - 8) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego – mieszkanie usamodzielnienia w Bydgoszczy, ul. Łomżyńska 54/2,
 - 9) Placówka wsparcia dziennego typu opiekuńczego i specjalistycznego Nr 1 w Bydgoszczy, ul. Traugutta 5,
 - 10) Placówka wsparcia dziennego typu opiekuńczego i specjalistycznego Nr 2 w Bydgoszczy, ul. Traugutta 5,
 - 11) Hostel w Bydgoszczy, ul. Dunikowskiego 2,

- 12) Dział dydaktyczny obejmujący Szkołę Podstawową nr 55 i Gimnazjum nr 44,
 - 13) Centrum Administracyjne.
8. Zespół placówek ma charakter placówki koedukacyjnej.
 9. Zasady organizacji i funkcjonowania działu dydaktycznego oraz hostelu regulują odrębne przepisy.

Rozdział II

Cele i zadania Zespołu placówek

§ 3.1. Zespół placówek realizuje zadania przewidziane dla placówki opiekuńczo-wychowawczej typu:

- 1) interwencyjnego,
 - 2) socjalizacyjnego, w tym w formie mieszkań usamodzielnienia,
 - 3) wsparcia dziennego.
2. Organizacja Zespołu placówek przewiduje następującą liczbę wychowanków w poszczególnych placówkach:
 - 1) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu interwencyjnego w Bydgoszczy, ul. Traugutta 5-30 miejsc,
 - 2) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu interwencyjnego i socjalizacyjnego w Bydgoszczy, ul. Stolarska 2-30 miejsc,
 - 3) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego - mieszkanie usamodzielnienia w Bydgoszczy, ul. Bora-Komorowskiego 57/2 - 10 miejsc,
 - 4) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego - mieszkanie usamodzielnienia w Bydgoszczy, ul. Wyzwolenia 103/65 - 9 miejsc,
 - 5) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego - mieszkanie usamodzielnienia w Bydgoszczy, ul. Grunwaldzka 49/2 - 13 miejsc,
 - 6) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego - mieszkanie usamodzielnienia w Bydgoszczy, ul. Bora-Komorowskiego 63/13 - 10 miejsc,
 - 7) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego - mieszkanie usamodzielnienia w Bydgoszczy, ul. Łomżyńska 54/1 - 14 miejsc,
 - 8) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego - mieszkanie usamodzielnienia w Bydgoszczy, ul. Łomżyńska 54/2 - 13 miejsc,
 - 9) Placówka wsparcia dziennego typu opiekuńczego i specjalistycznego Nr 1 w Bydgoszczy, ul. Traugutta 5 - 10 miejsc,
 - 10) Placówka wsparcia dziennego typu opiekuńczego i specjalistycznego Nr 2 w Bydgoszczy, ul. Traugutta 5 - 10 miejsc,
 - 11) Hostel w Bydgoszczy, ul. Dunikowskiego 2 - 30 miejsc.
 3. Organizację placówek, o których mowa w ust. 2 określają odrębne regulaminy organizacyjne oraz procedury ustalone i wprowadzone przez Dyrektora Zespołu Placówek zarządzeniem.

4. Zadania Zespołu placówek realizowane są na podstawie „Planu pracy Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych” na rok kalendarzowy.
 5. Organizacja Zespołu placówek przewiduje wiek wychowanków w poszczególnych placówkach:
 - 1) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu interwencyjnego w Bydgoszczy, ul. Traugutta 5 – od 7 do 18 lat i więcej,
 - 2) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu interwencyjnego i socjalizacyjnego w Bydgoszczy, ul. Stolarska 2 – od 0 do 15 lat i więcej,
 - 3) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego – mieszkanie usamodzielnienia w Bydgoszczy, ul. Bora-Komorowskiego 57/2 – od 14 do 18 lat i więcej,
 - 4) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego – mieszkanie usamodzielnienia w Bydgoszczy, ul. Wyzwolenia 103/65 – od 6 do 18 lat i więcej,
 - 5) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego – mieszkanie usamodzielnienia w Bydgoszczy, ul. Grunwaldzka 49/2 – od 6 do 18 lat i więcej,
 - 6) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego – mieszkanie usamodzielnienia w Bydgoszczy, ul. Bora-Komorowskiego 63/13 – od 6 do 18 lat i więcej,
 - 7) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego – mieszkanie usamodzielnienia w Bydgoszczy, ul. Łomżyńska 54/1 – od 6 do 18 lat i więcej,
 - 8) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego – mieszkanie usamodzielnienia w Bydgoszczy, ul. Łomżyńska 54/2 – od 6 do 18 lat i więcej,
 - 9) Placówka wsparcia dziennego typu opiekuńczego i specjalistycznego Nr 1 w Bydgoszczy, ul. Traugutta 5 – od 7 do 18 lat i więcej,
 - 10) Placówka wsparcia dziennego typu opiekuńczego i specjalistycznego Nr 2 w Bydgoszczy, ul. Traugutta 5 – od 7 do 18 lat i więcej.
 6. W Zespole placówek są umieszczane dzieci powyżej dziesiątego roku życia, wymagające szczególnej opieki, o indywidualnych potrzebach lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie.
 7. Umieszczenie dziecka poniżej dziesiątego roku życia w Zespole placówek jest możliwe w wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan jego zdrowia lub dotyczy to rodzeństwa.
 8. W uzasadnionych przypadkach, na wniosek pełnoletniego wychowanka, jego pobyt w Zespole placówek może zostać przedłużony.
- § 4.1. Celem Zespołu placówek jest zapewnienie doraźnej oraz ciągłej, całodobowej i dziennej opieki i wychowania dzieciom i młodzieży pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej, odpowiednich do

potrzeb warunków rozwoju oraz wspieranie działań rodziców w wychowaniu i sprawowaniu opieki.

2. Wszelkie działania podejmowane przez Zespół placówek, mają na celu zaspokajanie indywidualnych potrzeb wychowanków oraz sprzyjanie ich wszechstronnemu rozwojowi.
3. W realizacji działań, o których mowa w ust. 2, Zespół placówek respektuje zasady nauk pedagogicznych i psychologicznych oraz przepisy obowiązującego prawa.

§ 5. Zespół placówek współpracuje w realizacji swoich zadań z:

- 1) Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Bydgoszczy jako organizatorem instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej oraz powiatowymi centrami pomocy społecznej i ośrodkami pomocy społecznej, właściwymi ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu rodziców, opiekunów dziecka oraz właściwymi na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w Zespole placówek,
- 2) Kujawsko-Pomorskim Ośrodkiem Adopcyjnym w Toruniu - Oddział w Bydgoszczy oraz innymi ośrodkami adopcyjno-opiekuńczymi,
- 3) placówkami: przedszkolami, szkołami, do których uczęszczali lub uczęszczają wychowankowie Placówki, MOW, MOS, DPS i OSW,
- 4) sądami rodzinnymi,
- 5) kuratorami sądów rodzinnych,
- 6) ośrodkiem interwencji kryzysowej,
- 7) działającymi w Bydgoszczy i środowisku zamieszkania lub pobytu rodziców i opiekunów prawnych wychowanków instytucjami rządowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą dziecku i rodzinie,
- 8) właściwymi ze względu na miejsce zamieszkania oraz deklarowane wyznanie rodziców lub opiekunów prawnych, a także siedzibę Zespołu placówek kościołami lub związkami wyznaniowymi,
- 9) właściwym ze względu na miejsce zamieszkania rodziny biologicznej dziecka asystentem rodziny, pracownikiem socjalnym.

§ 6.1. Do zakresu działania Zespołu Placówek jako Centrum należą:

- 1) opracowywanie i realizacja rocznego planu finansowego związanego z funkcjonowaniem Centrum oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych działających w strukturze Zespołu Placówek,
- 2) prowadzenie gospodarki finansowej, księgowości i rachunkowości Centrum w placówkach opiekuńczo-wychowawczych działających w strukturze Zespołu Placówek,
- 3) sporządzanie sprawozdań finansowych z wykonania budżetu Centrum i w placówkach opiekuńczo-wychowawczych działających w strukturze Zespołu Placówek,

- 4) analiza gospodarki finansowej Centrum i placówek opiekuńczo-wychowawczych działających w strukturze Zespołu Placówek,
- 5) prawidłowa i terminowa realizacja wszystkich zobowiązań Centrum i placówek opiekuńczo-wychowawczych działających w strukturze Zespołu Placówek,
- 6) prowadzenie spraw związanych z planowaniem i przygotowywaniem postępowań z zakresu zamówień publicznych,
- 7) prowadzenie właściwej gospodarki mieniem ruchomym i środkami rzeczowymi Centrum i placówek opiekuńczo-wychowawczych działających w strukturze Zespołu Placówek,
- 8) prowadzenie spraw kadrowych i BHP pracowników zatrudnionych w Centrum i w placówkach opiekuńczo-wychowawczych działających w strukturze Zespołu Placówek,
- 9) zapewnienie funkcjonowania kontroli zarządczej w Centrum i w placówkach opiekuńczo-wychowawczych działających w strukturze Zespołu Placówek,
- 10) organizowanie i prowadzenie obsługi administracyjno-gospodarczej i technicznej obiektów Centrum i placówek opiekuńczo-wychowawczych działających w strukturze Zespołu Placówek,
- 11) zapewnienie warunków do prawidłowej realizacji zadań Centrum i placówek opiekuńczo-wychowawczych działających w strukturze Zespołu Placówek,
- 12) organizowanie pracy Centrum i placówek opiekuńczo-wychowawczych działających w strukturze Zespołu Placówek,
- 13) zabezpieczenie ochrony zbiorów danych osobowych i informacji niejawnych oraz sprawowanie nadzoru nad bezpieczeństwem informacji,
- 14) sporządzanie sprawozdań z zakresu działania Centrum i placówek opiekuńczo-wychowawczych działających w strukturze Zespołu Placówek.

Rozdział III

Zarządzanie Zespołem placówek

- § 7.1. Zespołem placówek kieruje dyrektor i reprezentuje go na zewnątrz na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez Prezydenta Miasta Bydgoszczy.
2. Dyrektor Zespołu placówek jest zatrudniany przez Prezydenta Miasta Bydgoszczy.
 3. Szczegółowe obowiązki Dyrektora Zespołu placówek określa zakres czynności ustalony przez Prezydenta Miasta Bydgoszczy.
 4. Dyrektor wykonuje zadania pracodawcy dla wszystkich pracowników Zespołu placówek - pracodawcą jest Zespół placówek.
 5. Dyrektor składa coroczne sprawozdanie z działalności Zespołu placówek oraz przedstawia zakres potrzeb niezbędnych do realizacji zadań i wła-

ściwego funkcjonowania Zespołu placówek - Dyrektorowi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bydgoszczy.

6. Nad działalnością Zespołu placówek nadzór sprawuje Prezydent Miasta Bydgoszczy za pośrednictwem Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bydgoszczy.

§ 8.1. Dyrektor kieruje Zespołem placówek przy pomocy: dwóch Zastępców Dyrektora, Głównego Księgowego, kierowników działów, pracowników zatrudnionych na samodzielnych stanowiskach i koordynatorów zespołów.

2. W czasie nieobecności Dyrektora jego obowiązki pełni wyznaczony Zastępca Dyrektora lub inny pracownik, wyznaczony przez Dyrektora Zespołu placówek.

§ 9.1. Zastępcy dyrektora zatrudniani i zwalniani są przez Dyrektora, zgodnie z udzielonym pełnomocnictwem.

2. Do zadań Zastępców Dyrektora należy w szczególności planowanie, organizowanie i nadzorowanie pracy placówek działających w ramach struktury organizacyjnej Zespołu placówek.

3. Dyrektor zatrudnia i zwalnia Głównego Księgowego, kierowników działów, koordynatorów i pracowników zatrudnionych na samodzielnych stanowiskach.

4. Dyrektor może zatrudniać i zwalniać administratorów placówek wchodzących w skład Zespołu placówek.

5. Szczegółowy zakres obowiązków, uprawnień, podległości służbowej i odpowiedzialności poszczególnych pracowników określa Dyrektor.

§ 10. Do zadań Dyrektora Zespołu placówek jako Dyrektora Centrum należy, w szczególności:

1) kierowanie i organizowanie pracy Centrum i placówek opiekuńczo-wychowawczych działających w strukturze Zespołu Placówek,

2) kierowanie placówkami opiekuńczo-wychowawczych działających w strukturze Zespołu Placówek za pomocą wychowawców,

3) zapewnienie warunków organizacyjnych i finansowych niezbędnych do funkcjonowania i realizacji zadań Centrum oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych działających w strukturze Zespołu Placówek,

4) sprawowanie nadzoru nad całością gospodarki finansowej Centrum,

5) zapewnienie funkcjonowania skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej,

6) prawidłowe gospodarowanie mieniem,

7) gospodarowanie środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Społecznych,

8) opracowywanie i wydawanie w ramach pełnomocnictw i zwykłego zarządu regulaminów, instrukcji, procedur i zarządzeń mających zapewnić prawidłowe funkcjonowanie Centrum i placówek opiekuńczo-wychowawczych działających w strukturze Zespołu Placówek,

- 9) wykonywanie uprawnień pracodawcy wobec pracowników Centrum i placówek opiekuńczo-wychowawczych działających w strukturze Zespołu Placówek,
- 10) dokonywanie okresowych ocen pracowników Centrum i placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz kontrola wykonywania zaleceń z nich wynikających,
- 11) zapewnienie ochrony zbiorów danych osobowych i informacji niejawnych oraz sprawowanie nadzoru nad bezpieczeństwem informacji.

Rozdział IV

Organizacja pracy Zespołu placówek

- § 11. Zadania Zespołu placówek przewidziane dla placówek typu: interwencyjnego, socjalizacyjnego, wsparcia dziennego, a także dla mieszkań usamodzielnienia realizowane są w odrębnych pomieszczeniach (budynkach), przez pracowników merytorycznych, wyznaczonych na stałe do wykonywania zadań w danej formie opieki pieczy instytucjonalnej.
- § 12. Zadania Zespołu placówek realizowane są przez pracowników podzielonych na działy funkcjonujące w ramach Centrum:
- 1) dział finansowo-księgowy,
 - 2) dział kadr,
 - 3) dział administracyjny,
 - 4) dział specjalistów pracy z dzieckiem,
 - 5) dział zaopatrzenia i transportu,
 - 6) dział pracowników obsługi,
 - 7) Zespół Placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego – mieszkania usamodzielnienia,
 - 8) dział dydaktyczny (organizację działu regulują odrębne przepisy).
- § 13.1. Działu finansowo - księgowy tworzy Główny Księgowy i pozostali pracownicy działu, to jest:
- 1) Zastępca głównego księgowego,
 - 2) Samodzielny referent ds. płac,
 - 3) Samodzielny referent ds. planowania i realizacji wydatków,
 - 4) Samodzielny referent ds. gospodarki kasowej,
 - 5) Samodzielny referent ds. gospodarki materiałowej,
 - 6) Samodzielny referent ds. obsługi administracyjnej.
2. Pracą działu kieruje Główny Księgowy, który jest bezpośrednim przełożonym dla podległych mu pracowników.
 3. Główny Księgowy jest odpowiedzialny za prawidłową organizację i pracę działu, dokonuje oceny podległych mu pracowników, wnioskuje o nagrody i kary, a także jest odpowiedzialny za merytoryczne przygotowanie podległych mu pracowników do wykonywania powierzonych im zadań.

4. Główny Księgowy jest odpowiedzialny za prowadzenie rachunkowości Zespołu placówek zgodnie z obowiązującymi przepisami.
 5. W realizacji zadań Główny Księgowy współpracuje z Zastępcami Dyrektora, pracownikami na samodzielnych stanowiskach i koordynatorami.
 6. Główny Księgowy podlega bezpośrednio Dyrektorowi.
- § 14. Dział kadr tworzą:
- 1) Specjalista ds. kadr,
 - 2) Radca prawny,
 - 3) Referent ds. kadr.
- § 15. Dział administracyjny tworzą:
- 1) Specjalista ds. wychowanków,
 - 2) Referent ds. obsługi administracyjnej,
 - 3) Inspektor ds. BHP i Administrator Bezpieczeństwa Informacji,
 - 4) Informatyk,
 - 5) Specjalista ds. zamówień publicznych,
 - 6) Starszy referent ds. obsługi administracyjnej.
- § 16. Dział specjalistów pracy z dzieckiem:
- 1) Pedagog,
 - 2) Psycholog,
 - 3) Starszy technik terapii zajęciowej,
 - 4) Terapeuta,
 - 5) Pielęgniarka,
 - 6) Instruktor terapii zajęciowej.
- § 17. Dział zaopatrzenia i transportu:
- 1) Kierownik zespołu magazynów,
 - 2) Starszy intendent,
 - 3) Starszy magazynier,
 - 4) Kierowca,
 - 5) Referent ds. obsługi administracyjnej.
- § 18. Dział pracowników obsługi tworzą:
- 1) Pracznia,
 - 2) Starszy portier,
 - 3) Rzemieślnik,
 - 4) Sprzątacznia,
 - 5) Kucharka.
- § 19. Zespół Placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego - mieszkania usamodzielnienia tworzą:
- 1) Starszy wychowawca - koordynator,
 - 2) Pedagog,
 - 3) Psycholog,
 - 4) Pracownicy socjalni.

§20. Szczegółową etatyzację Centrum, określa załącznik nr 2 do niniejszego regulaminu.

Rozdział V

Zadania działów i pracowników Zespołu placówek

§ 21. Do zadań działu finansowo-księgowego należy, w szczególności:

- 1) prowadzenie rachunkowości i gospodarki finansowej Zespołu placówek zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- 2) efektywne i gospodarne zarządzanie środkami finansowymi poprzez:
 - a) rzetelne opracowywanie planów finansowych Zespołu placówek,
 - b) zapewnienie zgodnej z planami realizacji wydatków,
 - c) wnioskowanie zmian w budżecie Zespołu placówek w celu racjonalnego dysponowania środkami,
 - d) terminowe sporządzanie sprawozdań finansowych,
 - e) analiza dokumentów w zakresie celowości i legalności dokonywanych wydatków,
 - f) prawidłowa i terminowa realizacja wszelkich zobowiązań,
 - g) prowadzenie kontroli wewnętrznej, mającej na celu prawidłowe zarządzanie Zespołem placówek,
 - h) prowadzenie ewidencji zaangażowania wydatków budżetowych Zespołu placówek.

§ 22. Do zadań działu kadr należy, w szczególności:

- 1) prowadzenie spraw kadrowych pracowników Zespołu placówek,
- 2) organizowanie przepływu informacji wewnątrz Zespołu placówek,
- 3) prowadzenie zgodnie z obowiązującymi przepisami spraw kancelaryjnych, dbanie o właściwe zabezpieczenie i przechowywanie dokumentacji, pieczęci, druków,
- 4) udział w pracach nad aktualizacją i zmianami regulaminów obowiązujących w Zespole placówek,
- 5) informowanie dyrektora BZPOW oraz kierowników podległych i nadzorowanych komórek o przepisach prawnych i ich zmianach,
- 6) czuwanie nad zgodnością z obowiązującymi przepisami regulaminów obowiązujących w Zespole placówek.

§ 23. Do zadań działu administracyjnego należy, w szczególności:

- 1) organizowanie pracy administracyjnej i gospodarczej Zespołu placówek,
- 2) przyjmowanie oraz ewidencjonowanie skarg i wniosków oraz przekazywanie ich do rozpatrzenia właściwym działom,
- 3) archiwizacja dokumentacji Zespołu placówek,
- 4) zabezpieczenie w niezbędne pieczęcie i tablice urzędowe,
- 5) prowadzenie zamówień publicznych,

- 6) nadzorowanie i przestrzeganie realizacji przepisów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy i przepisów ppoż.,
 - 7) organizowanie i prowadzenie szkoleń dla pracowników Zespołu placówek,
 - 8) ustalanie okoliczności wypadków przy pracy i występowania chorób zawodowych oraz prowadzenie postępowań w tych sprawach,
 - 9) zapewnienie ochrony zbiorów danych osobowych i informacji niejawnych oraz sprawowanie nadzoru nad bezpieczeństwem informacji.
- § 24.1. Do zadań działu specjalistów pracy z dzieckiem należy, w szczególności:
- 1) rozpoznawanie sytuacji dziecka i sytuacji rodziny, a także sporządzanie w porozumieniu z innymi pracownikami działu planu pomocy dziecku,
 - 2) kierowanie procesem wychowania powierzonych opiece wychowanków,
 - 3) organizowanie pracy z grupą wychowawczą indywidualnych zajęć specjalistycznych,
 - 4) utrzymywanie stałych kontaktów z rodziną dziecka oraz nawiązywanie współpracy i podejmowanie działań mających na celu powrót dziecka do rodziny naturalnej lub umieszczenia w zastępczej formie opieki rodzinnej,
 - 5) wspieranie swoją postawą i działaniami pedagogicznymi rozwoju psychofizycznego wychowanków,
 - 6) rzetelne realizowanie założeń i celów, działań zawartych w programach pracy opiekuńczo-wychowawczej dla poszczególnych typów placówek,
 - 7) prawidłowe prowadzenie obowiązującej w placówce dokumentacji,
 - 8) wzbogacenie własnego warsztatu pracy wychowawczej oraz branie udziału w różnych.
2. Do zadań pedagoga należy, w szczególności:
- a) opracowywanie indywidualnej diagnozy psychofizycznej wychowanków,
 - b) prowadzenie grupowych i indywidualnych zajęć specjalistycznych z wychowankami,
 - c) poradnictwo pedagogiczne dla rodziców wychowanków przebywających w Zespole placówek, w tym dokonanie diagnozy środowiska rodzinnego jako zasobu potencjału i niedoborów w obszarze kompetencji rodzicielskich,
 - d) współpraca z wychowawcami oraz innymi członkami działu opieki nad dzieckiem i młodzieżą w zakresie konstruowania i realizacji indywidualnych planów pracy z dzieckiem, a także udzielanie pomocy wychowankom w rozwiązywaniu szczególnie trudnych problemów życiowych,

- e) organizowanie działań profilaktycznych mających na celu zapobieganie niedostosowaniu społecznemu, demoralizacji, uzależnieniom wśród wychowanków,
 - f) prawidłowe prowadzenie warsztatu pracy oraz podejmowanie działań w celu doskonalenia warsztatu pracy poprzez m.in. doskonalenie zawodowe.
3. Do zadań psychologa należy, w szczególności:
- a) opracowywanie indywidualnej diagnozy psychofizycznej wychowanków celem określenia najkorzystniejszych warunków rozwoju wychowanków,
 - b) prowadzenie zajęć specjalistycznych i terapeutycznych - zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami,
 - c) współpraca z wychowawcami i innymi członkami działu opieki nad dzieckiem i młodzieżą w zakresie konstruowania i realizacji indywidualnych planów pracy z wychowankami, a także udzielania pomocy wychowankom w rozwiązywaniu szczególnie trudnych problemów życiowych,
 - d) prowadzenie poradnictwa psychologicznego dla wychowanków i ich rodziców, w tym dokonanie diagnozy środowiska rodzinnego jako zasobu potencjału i niedoborów w obszarze kompetencji rodzicielskich,
 - e) wzbogacanie własnego warsztatu pracy oraz doskonalenie zawodowe.
- § 25. Do zadań działu zaopatrzenia i transportu należy, w szczególności:
- 1) prowadzenie gospodarki transportowej Zespołu placówek,
 - 2) prowadzenie gospodarki magazynowej,
 - 3) planowanie i zaopatrzenie Zespołu placówek w artykuły żywnościowe, artykuły chemii gospodarczej, środki czystości, materiały biurowe z zachowaniem ustawy o zamówieniach publicznych,
 - 4) prowadzenie ewidencji obrotów magazynowych zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- § 26. Do zadań działu pracowników obsługi należy, w szczególności:
- 1) utrzymywanie ładu, porządku i czystości na terenie obiektów działających w strukturze Zespołu placówek i ich najbliższym otoczeniu,
 - 2) utrzymanie w należyтым stanie ogrodzenia obiektów działających w strukturze Zespołu placówek i ich najbliższym otoczeniu, w tym realizowanie ich bieżącej konserwacji i remontów,
 - 3) zapewnienie bieżących usług pralniczych,
 - 4) sprawowanie pieczy nad bezpieczeństwem obiektów działających w strukturze Zespołu placówek i całością sprzętu,
 - 5) zapewnienie bieżących usług w zakresie przygotowywania posiłków, zgodnie z jadłospisami dekadowymi, przy zachowaniu zasad higieny podczas prac technologicznych i procesów kulinarnych oraz

wymagań i procedur niezbędnych dla zapewnienia bezpieczeństwa żywności i żywienia.

§ 27. Do zadań Zespołu Placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego – mieszkania usamodzielnienia należy, w szczególności:

- 1) organizowanie funkcjonowania mieszkań usamodzielnienia – realizujących zadania placówek socjalizacyjnych, działających w strukturze Zespołu placówek,
- 2) organizowanie, koordynowanie i nadzór nad pracą pracowników mieszkań usamodzielnienia, zgodnie z planem pracy Zespołu placówek i obowiązującymi przepisami,
- 3) nadzór nad prawidłowym powierzeniem i użytkowaniem majątku mieszkań usamodzielnienia przez podległych mu pracowników.

§ 28. Zadania działu dydaktycznego regulują odrębne przepisy.

§ 29.1. Poszczególnym pracownikom Centrum powierza się realizację następujących zadań:

- 1) Do zadań głównego księgowego należy, w szczególności:
 - a) prowadzenie gospodarki finansowej, księgowości i rachunkowości Centrum i placówek opiekuńczo-wychowawczych działających w strukturze Zespołu Placówek zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa,
 - b) sporządzanie analiz z wykonania budżetu Centrum i placówek opiekuńczo-wychowawczych działających w strukturze Zespołu Placówek,
 - c) dokonywanie kontroli wewnętrznej i sprawowanie nadzoru nad gospodarką finansową Centrum i placówek opiekuńczo-wychowawczych działających w strukturze Zespołu Placówek,
 - d) prawidłowe dysponowanie środkami pieniężnymi zgromadzonymi na rachunku bankowym zgodnie z zatwierdzonym planem finansowym,
 - e) nadzór nad ewidencją środków trwałych, materiałów i przedmiotów nietrwałych,
 - f) obsługa finansowo – księgowa Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.
- 2) Do zadań starszego wychowawcy – koordynatora należy, w szczególności:
 - a) organizowanie, koordynowanie i nadzorowanie pracy grup wychowawczych, zgodnie z planem pracy Zespołu placówek i obowiązującymi przepisami,
 - b) współuczestniczenie w opracowywaniu projektu planu rzeczowego i finansowego Zespołu placówek,
 - c) w porozumieniu z wychowawcami grup, pedagogami i psychologami decydowanie o urlopowaniu wychowanków,
 - d) nadzór nad prawidłowością i bieżącym tokiem prowadzenia dokumentacji przez podległych mu pracowników, zgodnie z obowiązującymi przepisami,

- e) nadzór nad prawidłowym powierzeniem i użytkowaniem majątku placówki przez podległych mu pracowników,
 - f) pełnienie doraźnych zastępstw w grupie wychowawczej.
2. Szczegółowy zakres obowiązków, uprawnień, podległości służbowej i odpowiedzialności poszczególnych pracowników, w tym również niewymienionych w ust. 1 określa Dyrektor.

Rozdział VI

Działalność Zespołu placówek na rzecz wychowanków

§ 30.1. Przyjmowanie wychowanków do Zespołu placówek odbywa się całą dobę.

- 2. Procedurę przyjmowania wychowanków do Zespołu placówek określa w odrębnym regulaminie Dyrektor.
- 3. Doprowadzenie wychowanka, skierowanego do Zespołu placówek na podstawie postanowieniu sądu, regulują odrębne przepisy.
- 4. Zespół placówek ma obowiązek, w przypadku decyzji o przeniesieniu wychowanka do innej formy opieki, przewieźć go do wyznaczonej placówki.
- 5. Dziecko cudzoziemców, o którym mowa w art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zwanej dalej „ustawą”, do placówki opiekuńczo-wychowawczej kieruje powiat właściwy ze względu na miejsce pobytu dziecka.
- 6. Jeżeli powiat nie może skierować dziecka do placówki opiekuńczo-wychowawczej z powodu braku odpowiedniej placówki opiekuńczo-wychowawczej lub z powodu braku miejsca w placówce opiekuńczo-wychowawczej na jego terenie, zwraca się do innego powiatu z wnioskiem o skierowanie dziecka do odpowiedniej placówki opiekuńczo-wychowawczej.
- 7. Dziecko, o którym mowa w art. 103 ust. 2 pkt 2 i 3 ustawy, placówka opiekuńczo-wychowawcza typu interwencyjnego przyjmuje bez skierowania.

§ 31.1. W Zespole placówek mogą przebywać dzieci niepełnosprawne, jeśli nie ma uzasadnionych przeciwwskazań.

- 2. W Zespole placówek przyjmuje się zasadę nie rozdzielania rodzeństw, chyba, że jest to podyktowane względami wychowawczymi lub innymi ważnymi względami.

§ 32.1. Pobyt wychowanka ustaje w przypadku:

- 1) powrotu wychowanka do rodziny,
 - 2) usamodzielnienia wychowanka,
 - 3) zakwalifikowania do innej formy pieczy lub opieki,
 - 4) postanowienia sądu o zakończeniu pobytu wychowanka w placówce.
2. Powrót wychowanka do rodziny następuje:
- 1) okresowo - na podstawie wniosku stałego zespołu i gdy sąd rodzinny przychylił się do wniosku, w takim przypadku Dyrektor zawiera

- z rodzicami lub opiekunem prawnym umowę określającą warunki okresowego powrotu dziecka do rodziny,
- 2) na stałe - na podstawie postanowienia sądu rodzinnego o zakończeniu pobytu w placówce.
3. W przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności wychowanka w Zespole placówek, stały zespół ocenia zasadność dalszego jego pobytu i kieruje sprawę do właściwego dla miejsca zamieszkania powiatowego centrum pomocy rodzinie, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bydgoszczy, właściwego sądu rodzinnego, celem podjęcia dalszych decyzji.
 4. W przypadku samowolnego opuszczenia Zespołu placówek przez wychowanka lub nie zgłoszenia się wychowanka w wyznaczonym terminie po usprawiedliwionej nieobecności, Dyrektor:
 - 1) przeprowadza postępowanie wyjaśniające,
 - 2) powiadamia w ciągu 24 godzin rodziców, opiekuna prawnego, policję, sąd rodzinny oraz właściwe powiatowe centrum pomocy rodzinie, a także Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bydgoszczy.
- § 33.1. Wychowankowie przebywający w Zespole placówek podzieleni są na grupy wychowawcze, które mogą być koedukacyjne.
2. W Zespole placówek mogą funkcjonować specjalistyczno-terapeutyczne grupy wychowawcze.
 3. Dyrektor ustala zasady funkcjonowania grup, o których mowa w ust. 2.
 4. Grupy wychowawcze oraz specjalistyczno-terapeutyczne nie powinny liczyć więcej niż 14 wychowanków.
 5. Liczbę wychowanków pozostających pod opieką wychowawców lub innych specjalistów podczas zajęć reguluje § 10 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 roku w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz.U. z 2011 r. Nr 292, poz. 1720).
- § 34.1. Wychowankom przebywającym w Zespole placówek zapewnia się:
- 1) wyżywienie dostosowane do ich potrzeb rozwojowych, kulturowych, religijnych oraz stanu zdrowia,
 - 2) dostęp do opieki zdrowotnej,
 - 3) zaopatrzenie w produkty lecznicze,
 - 4) zaopatrzenie w produkty spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyroby medyczne wraz z pokryciem udziału środków własnych dziecka - do wysokości limitu przewidzianego w przepisach, oświadczeniach opieki zdrowotnej, finansowanych ze środków publicznych,
 - 5) dostęp do zajęć wychowawczych, kompensacyjnych, a także terapeutycznych i rewalidacyjnych, o ile takie są wskazane dla dziecka,
 - 6) wyposażenie w:
 - a) odzież, obuwie, bieliznę i inne przedmioty osobistego użytku - stosownie do wieku i indywidualnych potrzeb,

- b) zabawki odpowiednie do wieku rozwojowego,
 - c) środki higieny osobistej.
- 7) zaopatrzenie w podręczniki, przybory szkolne,
 - 8) kwotę pieniężną do własnego dysponowania przez dzieci od piątego roku życia, której wysokość, nie niższą niż 1% i nie wyższą niż 8% kwoty odpowiadającej kwocie, o której mowa w art. 80 ust. 1 pkt 2 ustawy, kwotę tę ustala co miesiąc Dyrektor Zespołu placówek,
 - 9) dostęp przez całą dobę do podstawowych produktów żywnościowych oraz napojów,
 - 10) dostęp do nauki, która w zależności od potrzeby dzieci odbywa się w: Szkole Podstawowej nr 55 i Gimnazjum nr 44 przy Zespole placówek, innej szkole na terenie Miasta Bydgoszczy lub w systemie nauczania indywidualnego,
 - 11) pomoc w nauce, w szczególności przy odrabianiu zadań domowych oraz w miarę potrzeby przez udział w zajęciach wyrównawczych,
 - 12) uczestnictwo, w miarę możliwości w zajęciach pozalekcyjnych i rekreacyjno-sportowych,
 - 13) opłatę za pobyt w bursie lub internacie, jeżeli dziecko uczy się poza Bydgoszczą,
 - 14) pokrycie kosztów przejazdu do i z uzasadnionego miejsca pobytu poza Zespołem placówek.
- § 35. Zespół placówek zapewnia dzieciom:
- 1) pokoje mieszkalne nie większe niż pięcioosobowe, właściwie oświetlone, o powierzchni zapewniającej przechowywanie rzeczy osobistych i swobodne korzystanie z wyposażenia,
 - 2) łazienki z miejscem do prania i suszenia rzeczy osobistych i toalety w ilości umożliwiającej korzystanie z nich w sposób zapewniający intymność i zgodność z zasadami higieny,
 - 3) miejsce do nauki,
 - 4) miejsce do przygotowywania posiłków, zapewniające odpowiednie warunki do przechowywania i obróbki żywności,
 - 5) wspólną przestrzeń mieszkalną, w której można spożywać posiłki, stanowiącą miejsce spotkań i wypoczynku.
- § 36.1. Udzielając dzieciom i młodzieży pomocy Zespół placówek ma na względzie podmiotowość dziecka i rodziny oraz prawo dziecka do:
- 1) zapewnienia stabilnego środowiska wychowawczego,
 - 2) utrzymywania osobistych kontaktów z rodziną,
 - 3) powrotu /w miarę możliwości/ do rodziny biologicznej,
 - 4) traktowania w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej,
 - 5) ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka,

- 6) praktyk religijnych zgodnych z wolą rodziców i potrzebami dziecka,
 - 7) kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i indywidualności oraz zabawy i wypoczynku,
 - 8) pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia w przypadku wychowywania poza rodziną naturalną
 - 9) dostępu do informacji,
 - 10) wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą,
 - 11) ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem.
2. Sposób realizacji w/w praw zostanie określony szczegółowo w odrębnym dokumencie, wprowadzonym w życie zarządzeniem Dyrektora.
- § 37. Prawa i obowiązki wychowanka Zespołu placówek określa „Regulamin pobytu dziecka w Bydgoskim Zespole Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych”, wprowadzony zarządzeniem Dyrektora.
- § 38.1. W poszczególnych częściach Zespołu placówek (socjalizacyjnej, interwencyjnej, specjalistyczno-terapeutycznej, mieszkaniach usamodzielnienia), może działać samorząd wychowanków.
2. Zasady wyboru i działania samorządów oraz ich organizację określają uchwalone przez ogół wychowanków danej części Zespołu placówek regulaminy.
 3. Regulaminy samorządów nie mogą być sprzeczne z niniejszym regulaminem.
 4. Wychowankowie mają prawo wybierania spośród grona pracowników Zespołu placówek opiekunów samorządów.
 5. Samorzady mogą przedstawiać Dyrektorowi wnioski i opinie we wszystkich sprawach dotyczących pobytu w Zespole placówek i jego funkcjonowania.

Rozdział VII

Przepustki i urlopowania wychowanków

- § 39.1. Celem umożliwienia wychowankom regularnych, osobistych i bezpośrednich kontaktów z rodzicami, opiekunami prawnymi lub innymi bliskimi rodzicami, Dyrektor może udzielić urlopowania.
2. Przepustka może być udzielona tylko po uzyskaniu przez rodzica dziecka, opiekuna prawnego lub inną bliską osobę zgody, wydanej przez właściwy sąd rodzinny.
 3. Wychowankowie przyjęci do Zespołu placówek na wniosek rodzica lub opiekuna prawnego są urlopowani przez Dyrektora.
 4. Szczegółowe zasady urlopowania wychowanków Zespołu placówek określa Dyrektor zarządzeniem wewnętrznym.

Rozdział VIII

Dokumentacja

§ 40.1. Zespół placówek prowadzi następującą dokumentację dotyczącą wychowanków:

- 1) księgę ewidencji wychowanków,
- 2) teczki osobowe wychowanków,
- 3) plany pomocy dziecku,
- 4) karty pobytu dziecka,
- 5) karty udziału w zajęciach specjalistycznych,
- 6) arkusze badań o obserwacji psychologicznych oraz pedagogicznych,
- 7) dzienniki zajęć wychowawczych, dzienniki zajęć: pedagoga, psychologa, pracownika socjalnego,
- 8) dokumentację medyczną dziecka,
- 9) protokolarze zespołów wychowawczych,
- 10) protokolarze posiedzeń stałych zespołów,
- 11) inną dokumentację wynikającą z odrębnych przepisów.

Rozdział IX

Postanowienia końcowe

§ 41.1. Schemat organizacyjny Zespołu placówek stanowi załącznik nr 1 do niniejszego regulaminu.

2. Regulamin został opracowany w porozumieniu z Dyrektorem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bydgoszczy.

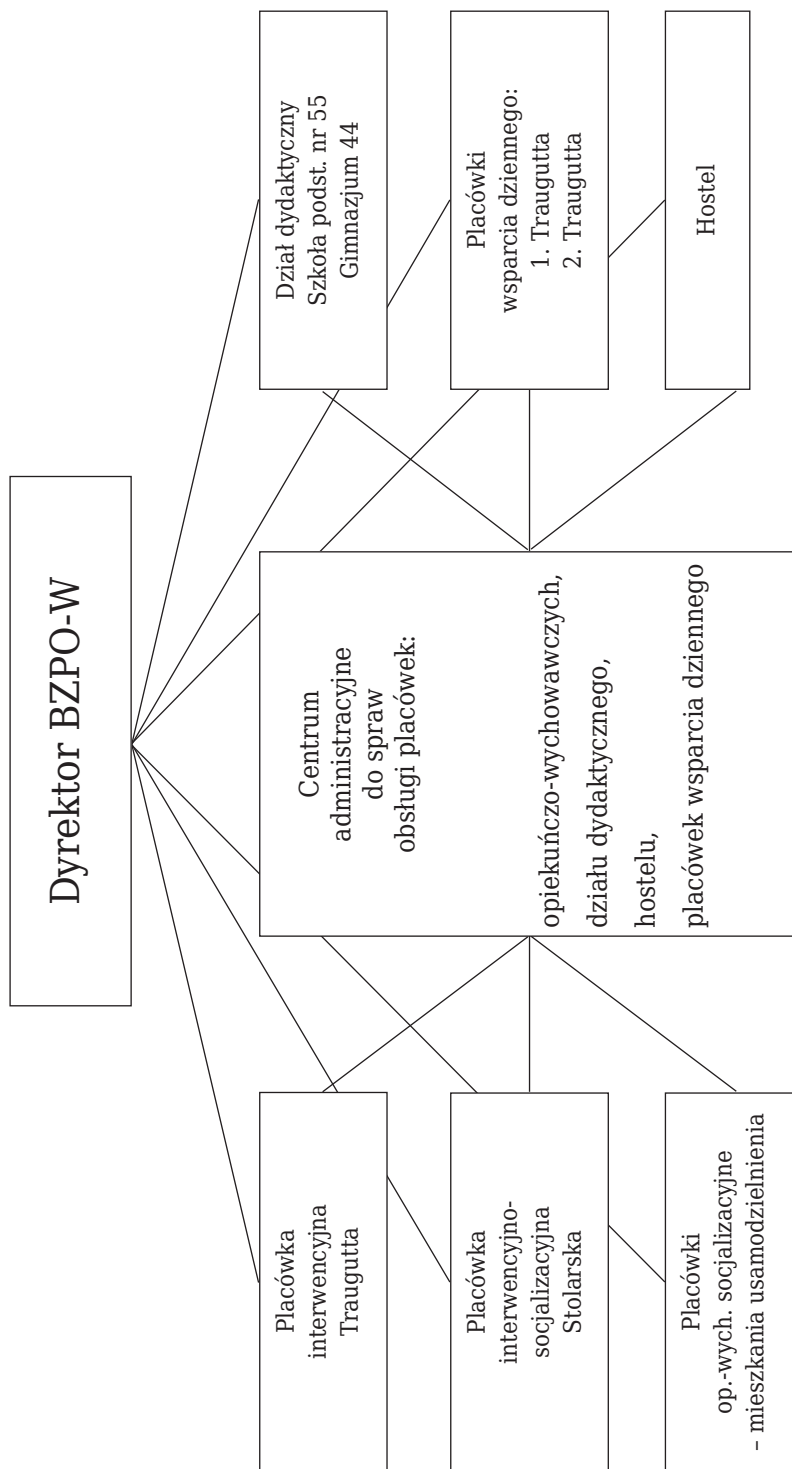
3. Zmiany postanowień w niniejszym regulaminie wymagają, formy pisemnej i takiego samego trybu jaki obowiązuje przy jego wprowadzaniu.

Regulamin wchodzi w życie z dniem 1.02.2013.

mgr Krzysztof Jankowski

Dyrektor Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych

Struktura organizacyjna BZPO-W 2013

Wybrane prace licencjackie i magisterskie dotyczące działalności Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych

Poniższe zestawienie zawiera informacje o pracach dyplomowych napisanych w ostatnich latach przez studentów bydgoskich uczelni. Lista mogłaby być o wiele dłuższa, niestety w większości uczelni nie prowadzi się wykazów tytułów prac licencjackich i magisterskich lub nie zostały one nam udostępnione. Znajdują się tu więc tylko prace ujęte w Archiwum prac Dyplomowych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, do którego mieliśmy dostęp z racji naszego zatrudnienia, a także wskazane przez Panią Marlenę Balcerzak z Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych.

Balcerzak M.: *Instytucjonalizacja - cele i zadania Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, Zespołu Mieszkań Usamodzielnienia*, praca magisterska napisana pod kierunkiem Tomasza Marcysiaka, Wyższa Szkoła Bankowa w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2016.

Balcerzak M.: *Problem sieroctwa społecznego. System pomocy dziecku pozbawionemu opieki rodzicielskiej na przykładzie procesu usamodzielniania się wychowanków w Mieszkaniach Usamodzielnienia*, praca licencjacka napisana pod kierunkiem Tomasza Marcysiaka, Wyższa Szkoła Bankowa w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2014.

Borzych M.: *Funkcjonowanie placówki z Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych przy ul. Traugutta 5 (w opinii wychowanków dotyczącej zakresu zaspokojenia ich wybranych potrzeb)*, praca magisterska napisana pod kierunkiem Katarzyny Marszałek, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2014.

Buczowska M.: *Szanse powrotu dzieci do środowiska rodzinnego umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego na podstawie Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*,

- praca licencjacka napisana pod kierunkiem Anny Rutkowskiej, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2015.
- Buhl A.: *Funkcjonowanie Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych (na przykładzie Placówki Wielofunkcyjnej przy ul. Traugutta 5)*, praca magisterska napisana pod kierunkiem Bassama Aouilla, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2008.
- Czyżycka B.: *Metody innowacyjne i terapeutyczne stosowane w Domu Dziecka w Bydgoszczy*, praca magisterska napisana pod kierunkiem Haliny Guzy-Steinke, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2005.
- Czyżycka B.: *Wpływ pobytu w Domu Dziecka na rozwój psychospołeczny wychowanka – na przykładzie Domu Dziecka w Bydgoszczy*, praca licencjacka napisana pod kierunkiem Danuty Głuszak-Węsierskiej, Akademia Bydgoska im. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2003.
- Fanslau P.: *Sposoby spędzania czasu wolnego przez młodzież na przykładzie Bydgoskiego Zespołu Szkół nr 24*, praca licencjacka napisana pod kierunkiem Hanny Michniewicz-Ankiersztajn, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2015.
- Glazik M.: *Rodzinne uwarunkowania niedostosowania społecznego wśród wychowanków Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, praca licencjacka napisana pod kierunkiem Agnieszki Latoś, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2015.
- Kleszczewska U.: *Wartości preferowane przez wychowanków Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, praca licencjacka napisana pod kierunkiem Urszuli Ostrowskiej, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2010.
- Krakowska J.: *Aspiracje życiowe wychowanków Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, praca magisterska napisana pod kierunkiem Romana Lepperta, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2015.
- Latoś A.: *Wyobrażenia o przyszłych rolach społecznych młodzieży przebywającej w Pogotowiu Opiekuńczym*, praca magisterska napisana pod kierunkiem Teresy Sołtysiak, Wyższa Szkoła Pedagogiczna, Bydgoszcz 2000.
- Mayer S.: *Cele i zadania Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, przy ul. Traugutta 5 w Bydgoszczy w 2010 roku, w odniesieniu do oczekiwania wychowanków*, praca magisterska napisana pod kierunkiem Mariana Pawlaka, Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa, Bydgoszcz 2011.
- Miller H.: *Sieroctwo jako problem społeczny (stan – przyczyny – skutki – zapobieganie)*, praca magisterska napisana pod kierunkiem Janusza Trempały, Akademia Bydgoska im. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2005.
- Niedbała M.: *Organizacja czasu wolnego wychowanków Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, w opinii wychowawców*, praca

- magisterska napisana pod kierunkiem Katarzyny Marszałek, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2014.
- Nowakowska M.: *Proces usamodzielnienia wychowanków Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w mieszkaniu usamodzielnienia w Bydgoszczy*, praca licencjacka napisana pod kierunkiem Małgorzaty Rębiałkowskiej-Stankiewicz, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2012.
- Pawlaczyk J.: *Aspiracje życiowe wychowanków placówki opiekuńczo-wychowawczej (na przykładzie Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych)*, praca licencjacka napisana pod kierunkiem Dariusza Zająca, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2012.
- Pytel I.: *Wolontariat w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na przykładzie Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, praca magisterska napisana pod kierunkiem Anny Rutkowskiej, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2009.
- Reiwer K.: *Wybrane zachowania antyzdrowotne młodzieży na podstawie placówki wielofunkcyjnej w Bydgoszczy, wchodzącej w skład Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, praca magisterska napisana pod kierunkiem Mirosławy Rokitiańskiej, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2008.
- Samsel M.: *Reintegracja rodziny w oparciu o funkcjonowanie Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych przy ul. Stolarskiej 2*, praca licencjacka napisana pod kierunkiem Mirosławy Żmudzkiej, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2009.
- Sobieraj A.: *Funkcjonowanie dzieci i młodzieży w grupie wsparcia dziennego na terenie Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, praca licencjacka napisana pod kierunkiem Urszuli Ostrowskiej, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2010.
- Sobieraj A.: *Przebieg procesu usamodzielniania wychowanków Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, praca magisterska napisana pod kierunkiem Urszuli Ostrowskiej, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2012.
- Szwajcer A.: *Sposoby usamodzielniania dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na przykładzie Mieszkania Usamodzielnienia przy ul. Bora-Komorowskiego 57/2 w Bydgoszczy*, praca magisterska napisana pod kierunkiem Kazimierza Czerwińskiego, Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa, Bydgoszcz 2012.
- Truchan S.: *Zachowania agresywne występujące wśród młodzieży gimnazjalnej (na przykładzie Gimnazjum nr 44 w Bydgoszczy oraz Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych)*, praca magisterska napisana pod kierunkiem Elżbiety Okońskiej, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2015.

- Walczuk J.: *Rola programu usamodzielnienia w zakresie ułatwiania startu życiowego wychowanków placówki opiekuńczo-wychowawczej, placówki wielofunkcyjnej na ul. Toruńskiej*, praca licencjacka napisana pod kierunkiem Adama Musielewicza, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2009.
- Wesół M.: *Świat wartości wychowanków Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, praca licencjacka napisana pod kierunkiem Urszuli Ostrowskiej, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2010.
- Węgrzyn O.: *Zjawisko przemocy wobec kobiet na przykładzie Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych*, praca licencjacka napisana pod kierunkiem Małgorzaty Rębiałkowskiej-Stankiewicz, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2014.
- Żarnowska M.: *Klimat społeczny Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w opinii wychowawców i wychowanków*, praca licencjacka napisana pod kierunkiem Danuty Seredyńskiej, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2012.

W naszym Domu... Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w kronikach i albumach to drugi tom monografii W naszym Domu... Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych wczoraj i dziś przygotowany przez Przemysława P. Grzybowskiego i Katarzynę Marszałek z okazji obchodów jubileuszu najstarszej bydgoskiej instytucji, której zadaniem od początku jej istnienia jest udzielanie wsparcia dzieciom i młodzieży w potrzebie.

W książce przedstawiona została „historia w obrazach” miejskiego sierocińca im. Henryka Dietza założonego w 1907 r. oraz kolejnych instytucji mieszczących się w budynku przy ul. Traugutta 5 w Bydgoszczy, a także pozostałych placówek współtworzących obecnie Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych (m.in. Domu Małego Dziecka „Filipek” przy ul. Stolarskiej 2). Czytelnik znajdzie w publikacji wypisy z kronik, archiwalne fotografie, statut BZPOW oraz wykaz prac licencjackich i magisterskich dotyczących działalności poszczególnych placówek.

Opracowanie to może zainteresować nie tylko osoby związane z przedstawionymi tu miejscami, specjalistów i studentów zajmujących się edukacją dzieci i młodzieży (m.in. w kontekście resocjalizacji), ale także miłośników historii miasta nad Brdą, którzy znajdą w nim wiele wątków i tropów do dalszych poszukiwań. Jest to bowiem pierwsze tak obszerne wydawnictwo o tym niezwykłym Domu i może być źródłem kolejnych inspiracji.

Zadanie publiczne jest współfinansowane ze środków otrzymanych od Miasta Bydgoszcz

Patroni publikacji jubileuszowej

impuls

Oficina Wydawnicza „Impuls” – Dział Handlowy
tel./fax: (12) 422 41 80, 422 59 47, 506 624 220
e-mail: impuls@impulsoficyna.com.pl
www.impulsoficyna.com.pl

ISBN 978-83-8095-289-8